

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Societeiten, Hotels, Cafés en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 3819. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN

IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

PEEK & CLOPPENBURG

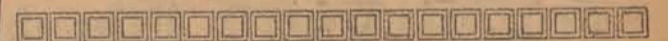
INHOUD: Indië in Filmbeeld. — P. E. B. — Eene geschiedenis der Banda-eilanden. — Lezing van Mei. v. d. Flier te Leiden. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. — Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Meded. — Mutaties van 11 tot 18 Mei 1921.

Indië in Filmbeeld.

In deze bloemaand, welke de blommetjes zoo heerlijk buitenzet, heeft hier ter stede een gebeurtenis plaats, welke ten rechte als een zeer bijzondere is aangemerkt geworden. Het winterseizoen is ten einde, de trek naar buiten wordt levendig, schouwburg- en bioscoopzalen vertoonen bedenkelijke hiaten. Maar niet aldus in de Residentie-bioscoop, waar Indië, in woord en beeld, den volke nader wordt bekend gemaakt of geopenbaard. Hier wordt het gezegd, dat de natuur sterker is dan de leer, in zijn tegenstelling omgezet, hier stroomt het volk 's middags en 's avonds, van een schare, welke vooraf overtuigd is dat, nu een vereeniging als „Oost en West“ en een bioscoop-directeur als de heer Mulens, primus inter pares, de handen ineen geslagen hebben iets groots, om de woorden van Coen aan te halen, is tot stand gekomen, dat ongetwijfeld het streven dier vereeniging, om den band tusschen Nederland en zijn koloniën nauwer toe te halen, in hooge mate zal bevorderen. „iets groots“, voorwaar geen grootspraak, waar deze filmweek een unicum is op haar gebied.

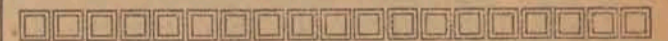
Reeds van den eersten dag af — het Kol. Weekblad voorspelde in het vorige nummer een groot succes — maakten honderden, 's middags en 's avonds, naar de Haagsche Kettingstraat zich op, waar van den gevel der Residentie-bioscoop de Nederlandsche vlag en die van Batavia, als een symbool van eensgezindheid, naast elkander vroolijk uitwapperen.

Binnentredende ziet men zich op deze Hollandse plek eensklaps verplaatst in een Indische omgeving en stijgt bij elke schrede de verwachting aan hetgeen met vereende krachten is tot stand gebracht en straks zal worden vertoond. Het beeld van „Kromo“, aan den ingang, voorbij, treft in de zaal de in harmonieuze schikking aangebrachte wandversiering, bestaande uit beelden, wapens, docken,

Dans-Instituut NICK H. WISSE
Gediplomeerd Dansleeraar
LANGE BEESTENMARKT 108-110, DEN HAAG
Club- en Privaatlessen

in de Moderne Dansen
Privaatlessen aan Heeren met medewerking van Dame (assistente).
Inlichtingen dagelijks van 2-4 en 7-10 uur.

TOUTE FEMME ELEGANTE SE DOIT DE VISITER LA COLLECTION DE ROBES, COSTUMES, MANTEAUX, CHAPEAUX, ETC DE

DUSTR & LA-HAYE

lampe

JULIEN & RICHARDSON BENNERNAGEL
AMSTERDAM

Reguliersbreestraat 31-33 - Tel. N. 2943

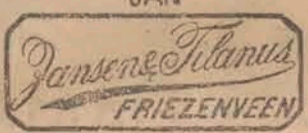
„Algemeen Assurantiekantoor..“

OOST P.M. BROEKMANS AMSTERDAM WEST
 KONINGSPLEIN HOEK HEERENGRACHT
 LADIES AND GENTLEMEN'S TAILOR

STEEDS VOORHANDEN HET FIJNSTE EN ALLERNIEUWSTE
 VOOR DAMES EN HEERENKLEEDING.
 KLEEDING NAAR MAAT BINNEN 2 X 24 UUR GEREED

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
 VAN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
 Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
 Prijscourant op aanvraag gratis.

BATIK VERVEN
 Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.
ATELIER VOOR ONDERRICHT.
 OPGERICHT 1897.
FIRMA TENZER,
 Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.
 KUNST-SCHILDERSARTIKELLEN.
 Voorwerpen om te Snijden, Branden, Beschilderen, enz.

N.V. WIENER & VAN WITSEN
 Gevestigd 1851
Indische Uitrustingen
ROTTERDAM DEN HAAG
 35 Schiedamsche Singel 94 Noordeinde

Firma H. RAHR, Utrecht
 ACHTER ST. PIETER 4 TELEFOON 443
 OPGERICHT 1895.

Piano- en Muziekhandel.

H **Hammond School en COPIEERINRICHTING**
 Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
 (Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich
 beleeft aan als oudste inrichting op
 dit gebied voor de levering van correct
 schrijf- en copieerwerk.
 Strongste discretie verzekerd. **S**

P. J. VEELO & ZNEN
DEN HAAG
 Lange Houtstraat 15^a :: Tel. H. 6655

„WONING“
INRICHTING
 Behangerij Stoffeerderij

kortom uit verschillende attributen uit alle deelen van den Archipel, terwijl het personeel, bijgestaan door Inlandsche bedienden, zich beijvert den bezoeker ten dienste te zijn met programma's, met den verkoop van Indische dranken, limonade's, enz.

En de musici op het podium voltooien den Indischen aanblik van het geheel door hunne tropische wandelkleeding.

Aan het slot dezer inleiding dient nog vermeld, dat de dames Ruempol, Filet, Snijders en Hesse-laar, alsmede de heer van Hengel, hunne belangloze medewerking verleenden bij het aankleeden der zaal, dat eenige studenten de vertooningen met hun Krontjong-muziek luister bijzetten, dat mevrouw Brondgeest-Hillebrand het gevoelige wiegelied van Noto Soeroto en het verdienstelijke „De dessavrouw" van Jurgens, op schoone wijze ten gehore bracht en de heer Herckenrath door zijn liedjes — o.a. het Vlaggelied — de stemming verhoogden. Voor al deze medewerking moge hier een woord van groote waardeering worden uitgesproken.

Dat de heer Hullebroeck, die groote vriend van Nederland en Indië, die Vrijdag 13 dezer uit Brussel was overgekomen, het zijne er toe bijbracht om dezen cyclus van voorstellingen zoo mogelijk tot het hoogste peil op te voeren, begrijpt een ieder, voor wien deze Vlaamsche dichter-zanger geen onbekende is.

De voorzitter der afdeling Den Haag van de Vereeniging Oost en West, de heer R. Zuyderhoff, opende de „Indische week", waarvan de avondvoorstellingen Vrijdag den 6en, de middagvoorstellingen op 11 dezer een aanvang namen, met de volgende toespraak:

„Dames en Heeren,

Als voorzitter van de afdeling 's-Gravenhage van de Vereeniging Oost en West moge het mij vergund zijn op dezen avond, waarop voor het eerst de film Indië aan het publiek zal worden vertoond, met een enkel woord toe te lichten, waarom de vereeniging aan het verzoek van den heer Mullens om samenwerking gaarne gevolg heeft gegeven.

Sedert eeuwen bestaat er tusschen Nederland en Indië een band. Nederlandsche handelsbelangen mogen de aanleiding geweest zijn tot het aanknoopen van dien band, ook moge het waar zijn, dat er in vorige eeuwen door de Hollanders in Indië 't een en ander gedaan is, wat, bezien in het licht van den tegenwoordigen tijd, als minder goed moet worden beschouwd, dit alles neemt echter niet weg, dat, wanneer Indië aan zijn lot ware overgelaten, dan wel de plaats van Nederland in Indië door een andere natie ware ingenomen geweest, Indië thans niet zou zijn wat het is en niet zoo spoedig zou worden, wat het onder Nederlandsche leiding in de toekomst belooft te zullen worden.

Voor een band, als van heer tot knecht, in vorige eeuwen, is in de latere jaren in de plaats getreden een als van voogd tot pupil, terwijl een band als van vriend tot vriend aan den horizon verrijst. Deze band dient zoo sterk mogelijk gemaakt te worden. Volstrekt niet in de eerste plaats uit eigen belang, doch in de eerste en voornaamste plaats uit plicht.

Een schoone taak is het Nederlandsche volk door de historie op de schouders gelegd, de taak: Indië op te voeden tot algeheele gelijkwaardigheid met Nederland. En aan dat werk dient niet slechts deelgenomen te worden door een betrekkelijk klein deel van het Nederlandsche volk, voornamelijk gevestigd in de westelijke provinciën van ons land, doch door het geheele Nederlandsche volk. Kennis van Indië bij alle Nederlanders is daartoe in de eerste plaats noodig. Verspreiding van die kennis is steeds voor de Vereeniging Oost en West een der middelen geweest, om haar hoofddoel: „versterking van den band tusschen Nederland en Indië" te bereiken. Toen de heer Mullens eergisteren haar om medewerking verzocht voor een Indische week, heeft zij, niettegenstaande de tijd van voorbereiding zeer kort was, toch gemeend die te moeten toe-

zeggen en vooral omdat, waar de heer Mullens als altijd even gul en het algemeen belang niet het oog verliezend, het aanbod deed, naast den Indischen avond voor het betalend publiek, gedurende 10 middagen kosteloos aan genoodigden van Oost en West de film Indië te vertoonen. In de bedoeling ligt het daarvan ook, naast de leden van Oost en West, de scholieren van de verschillende Haagse middelbare scholen te doen profiteren.

Het bestuur van de Vereeniging Oost en West wenscht den heer Mullens groot succes toe en is overtuigd, dat zijn werk zal bijdragen om den band tusschen Nederland en Indië van eeuwen omzettingen in een band voor de eeuwigheid."

Deze toespraak, aandachtig aangehoord en met warme instemming begroet, werd gevolgd door een rede, uitgesproken door den heer G. L. Gonggrec, lector aan de Rotterdamse Handelshoogeschool. Ook deze rede, welke in een volgend nummer van dit blad in extenso zal worden opgenomen, moet luiden bijval oogsten, waarna de reeks van Indische filmvertooningen een aanvang nam. De heer W. Giel, gep. kolonel van het Indische leger, gaf daarbij de toelichtingen en hij deed dit op de bekende dienstelijke wijze, hierin af- en toe vervangen door den heer F. de Munnik, directeur van het Technisch voor Ned.-Indische bedienden „Persinggahan".

Zoo is dan deze „Indische week", gelijk van voren voorspeld, inderdaad gebleken te zijn geweest een groot succes. Ze werd dan ook „geprolongeerd" met een geheel nieuw programma, waarop voortkomen schitterende tochten door Borneo en Midden-Celebes. De laatste film werd welwillend ter beschikking gesteld door den heer L. van Buren, hoofd van het encyclopaedisch bureau te Batavia, met verlof hier te lande, terwijl de heer Staveren, directeur van de gemeentelijke bioscoop, de vriendelijkheid had ze uit te leghen. In deze nieuwe week deed de heer Wibisana het publiek genieten van zijn hooge kunst: de Javaansche dans. Een woord van groote hulde en betuiging van bijzondere erkentelijkheid aan allen onder wie vooral niet te vergeten de heer Mullens die getoond hebben een open oog en oor te hebben voor het groote belang, dat het Nederlandsche volk heeft bij filmvertooningen als deze, welke, naast de algemeene ontwikkeling, de bijzondere kennis onzer koloniën zoozeer bevorderen. Zij hebben volkomen begrepen en in toepassing gebracht het devies van de Vereeniging Oost en West: *Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.*

P. E. B.

In het No. 41 van 16 Maart 1921 van het orgaan van den Ned. Ind. Politiek-Economischen Bond komt een uitvoerig, hoogst belangrijk hoofdstuk voor, geteekend E.(ngelenberg, de voorzitter van den Bond?), waarin naar aanleiding van het uitspreken van den G. G., Mr. Johan Paul Graaf van Burg Stirum, een terugblik wordt geworpen op dien bestuursleven en de waarschijnlijke gevolgen daarvan. Als motto in het hoofd van d't nummer worden de woorden van Frederik van Eeden: „Als men begint met de veel toegevendheid, dan moet men dat weer herstellen met de veel strengheid, dit is een algemeene regel." Deze gedachte heeft blijkbaar ook den geest van den schrijver van het hoofdstuk beheerscht.

Verder treft men nu ook de officiële benoemingen der door de regering aangewezen leden van den nieuwen Volksraad heeft plaats gehad, in hetzelve nummer de volledige opgave aan van de samenstelling van dien Raad, met vermelding, voor zover bekend, van de politieke partijen en bonden, waartoe de leden behooren, of de hoedanigheid, waaraan zij door de Regering werden benoemd.

Verkozen werden:

Europeanen: P. Bergmeijer, C. E. P. — A. J. S.

Riviera en Zwitserland
 Geregelde Koeriersdiensten.
 (visa versa).
REISBUREAU LINDEMAN.
 's-Gravenhage
 Arnhem Groningen Utrecht

Met beste Engolische Rijwiel **de Rutge-Whitworth**
 Met beste Hollandsche Rijwiel **de Hima**
 Vertegenwoordigers voor DEN HAAG
Fa TIMMERMAN & Co.
 Tasmanstraat 147 Pletterijstraat 170
 Telefoon H. 7356 134 Telefoon H. 6744

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden te 's-HERTOGENBOSCH

Opgericht 1838
 DIRECTEUR: JHR. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: JHR. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNIGQ BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.— — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057.93.

DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

gelenberg, P. E. B. — Mr. A. A. Galestin, I. E. V. — Mr. A. van Gennep, P. E. B. — J. den Hollander, P. E. B. — G. J. Houtsma, P. E. B. — Mr. H. 's Jacob, P. E. B. — M. B. van der Jagt, P. E. B. — H. Kerckamp, V. B. — C. H. M. H. Kiës, P. E. B. — A. M. Valkenburg, C. E. P. — Mr. Dr. H. Westra, P. E. B.

Niet-Europeanen: R. M. A. P. Ariodinoto, P. E. B. — R. A. A. Djajadiningrat, V. B. — R. Kamil, P. E. B. — Mandagi, P. E. B. — P. T. A. Koesoemo, P. E. B. — R. M. T. A. Koesoemo Oetoyo, Restenbond. — R. T. Mohamad Notohadisoerjo, P. E. B. — S. Mohamad Zain, V. B. — R. Sadjiroen, P. E. B. — R. T. A. Said, P. E. B. — R. T. R. Soeria Legawa, P. E. B. — R. Sosrohadiwidjojo, P. E. B.

Benoemd werden:
Euroopeanen: S. J. Aay, Div. bonden mindere V. B. — Mr. J. van den Brand, Cultuurbond; B. — W. Burer, Kath. I. E. V. — Ch. G. Cramer, D. P. — Mr. D. A. Delprat, Scheepvaart — F. Perserikatan Minahasa; C. E. P. — Dr. A. Bond inl. geneeskundigen; V. B. — Ir. J. C. van Sandick, Buitengewesten. — Dr. J. Schmutz, Suikerindustrie, Kath. — J. A. Soselisa, Amb. Fonds, C. E. P. — J. J. E. Teeuwen, N. I. P. S. A. Teixeira de Mattos, Bergcultures; I. E. V.

Niet-Europeanen: M. Ng. Dwidjosewojo, B. O. H. H. Kan, Chin. landeigenaar. — Khouw Kim Chin-officiëren. — R. Kosasih Soerakoesoemah, Soendan. — Lim A Pat Chin, industrieel; P. E. Mohamad Joesoef, S. I.; B. O. — Ch. Ponto, Bestuurder buitengewesten. — P. A. A. P. Prangwado, *) Zelfbestuurder Java. — R. P. de Quel, Regent buitengewesten; Hadji A. Salim, Vak. S. I.; I. S. D. P.; H. Soetadi, Volksonder. — Todong gelar Soetan Goenoeng Soetadi, Ver. Christen Batakkers.

Volgens de „Locomotief” zou de heer Prangwado voor de Maatschappij hebben bedankt.

Eene geschiedenis der Banda-eilanden.

(Vervolg.)

Bij Goen's vertrek werd Martijn Sonck als 1e Gouverneur van Banda met het bestuur belast van de landengroep, een bestuurder, die, door zijn dom onhandig optreden, tot den verderen desolaten stand dier ongelukkige eilanden zoo veel heeft bijgedragen.

Vooral op Ai heeft Sonck ontzettend huis gehouden, al moet als verzachtende omstandigheden hier worden aangevoerd, dat het op dat eiland steeds een strijd tegen de Compagnie en aldaar voortdurend complotten tegen het gezag werden gepleegd.

Een van zijn opvolgers, Willem Jansz. Admiraal, een tijdlang Gouverneur op Banda is geweest, die er toe overgegaan om op Ai een put te meten, die naar hem genoemde put, waarin hij de afgeslagen koppen der opstandige inboorlingen liet vallen tot ze boordevol was. Schrijver verhaalt: „Als men een uitgelekt complot werd het eiland door een tientallen schuiten geblokkeerd, de kust bevestigd en het eiland een paar dagen afgezocht. De gevangenen werden gekopt en het hoofd in de put gegooid. Zoo bleef daar die put zonder meer bevoorraad, ondragelijk van rottingsstank, als een meermori, een afschrikwekkend voorbeeld, opdat de arme onderworpenen tot bezinning mochten komen.

Over den rand van die put heeft in latere jaren (zie *) gekeken en meermalen de felle tropenzon

op die groote, verwarde hoop kale schedels zien weerkaatsen. Als de wind wal gunstig was, zweefde de flauwe-weeë fottingsstank over zee naar de andere eilanden..... om de inboorlingen tot bezinning te brengen. En nog heel lang was die Ay'sche put met schedels het „sight” van het eiland.”

Dit stukje Ai'sche geschiedenis werpt wel een eigenaardig licht op de bestuurstoestanden dier tijden, welke zich gewoonlijk kenmerken door een brutaal en arbitrair optreden van de hoogste bestuurders.

Wil men daarvan het een en ander vernemen, dan leze men het dagboek van Ds. Gerrit Verbeek er op na, die ons een mooien kijk geeft op de samenleving der Banda-eilanden, onder het bewind van den Gouverneur Jaques Barriël in 1759. Een bron waaruit schrijver niet geput heeft en die toch zoo belangrijk is.”

Het is al te verleidelijk om hier niet even dien Banda'schen Gouverneur te belichten en de navolgende passages uit Verbeek's dagboek over te schrijven:

„Ook zal het voor mijne vrienden, die een voorstelling wenschen te bezitten van hetgeen op een Indies Buiten-Comptoir de Regeering is, voldoende zijn, zoo ik de schilderij maak van den heer Jaques Barriël, Gouverneur van Banda.

.....In Mey 1759 dan, doe hetgeen ik verder ga verhaalen een begin nam, had de Gouverneur Jaques Barriël al in de dertig jaaren op Banda Neira gewoond en er zig doen kennen voor het geen zijn Ed: was. Al opperkoopman zijnde had hij zig niet geschaamt, om de *Sajor Kanko* (Kangkoeng), zekere groente, die men de varkens geeft en die van zelfs in de Kasteelgragt groeide) te laten verkopen. Nu, wanneer hij Gouverneur was, kon men bij hem, al was 't met één el *Portesoy* of zijde Stof geriefte worden. Niets werd hem, zoo uit de Compagnies tuin of van de omliggende Eilanden gezonden, of hij liet het op de Bassaer of markt verkopen; tot zelfs een stuiver Batallas (een soort van aard-appelen) inclus. Van de Vis, die Comps: ceroe gevangen werd, maakte hij al meede Gell, in steede van dezelve, gelijk alle cordaate Gouverneurs doen, onder de Gequalificeerden te verdeelen.....

En wil men nog eenige staaltjes van den inborst van den heer Barriël, A°. 1760 schreeven haar Hoog-Edelens uit Batavia, dat die van Banda met het bouwen van zeeker Fort aan de voet van den Goenoeng Api of Vuurberg, genaamt Kijk in de Pot, *wel vier duizent Rijdaalders te diep in 's meesterz beurs gelast hadden*, en dat maar alleen weegens twee posten: de kalk, en 't koely- of slaven-loon, waarover alleen de Gouverneur het bestuur gehad heeft.”

Rooskleurig kon de samenleving in den Compagniestijd zeker niet heeten. Het allertreurigst waren, volgens schrijver, er de „perkeniers” aan toe, de houders, bezitters of administrateurs der notentuin.

Het sombere monopolietijdperk der Compagnie zou onafgebroken van 1621 tot 1796 duren. Al dadelijk werden de notemuskaathosschen in perken

ongelukkigste omstandigheden geleefd, alle misère meegemaakt van het eiland. In 1674 onder Willem III werd hem vergund naar zijn vaderland terug te keeren.

*) Dit veelzeggende monument, de beruchte schedelput van Admiraal, bestaat nu nog en was grotendeels gedempt, toen verslaggever, met het gewestelijk bestuur van Amboina belast, in 1912 deze plek bezocht. Menig eilandbewoner is nog met de geschiedenis van deze put bekend.

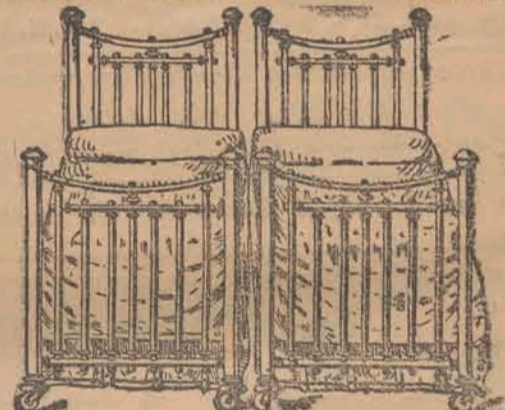
*) Dagboek van Ds. Gerrit Verbeek, Getrouw Dinaar Jesu Christi in zijn Gemeente te Banda-Neira 1756—1760, door C. Busken Huet, opgenomen in zijn Literarische Fantasiën en Kritieken. Vijfde deel. Haarlem, H. D. Tjeenk Willink en Zoon 1917, bldz. 80 en v.v.

*) Hier moet vermeld worden, dat de Regeering te Batavia toch ten slotte genoeg had van dien Gouverneur. Wij lezen in de Generale Resolutiën van het Kasteel Batavia, 13 November 1760: „Den Gouverneur Barriël om verscheide abuzen, omissiën en meer strafwaardige handelingen ontslagen, om in stilte zijne dagen te eindigen.” Reallia, 1ste Deel, bldz. 70. Banda.

**SPECIAL ADRES
 VOOR DAMES
 EN KINDER
 KONFEKTIE**

GERZON

W. J. M. SIMONIS
 voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.
 TELEFOON H. 2120 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN
 Grootte keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
 Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂ en van 2—7 uur

**Naamlooze Vennootschap
 Luxe-Auto Verhuuronderneming**
 voorheen P. J. JANSSEN.

Eenig adres: Koninginnegracht 10.
 (over Hoofd-Ingang Dierentuin)
 te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
 en Maand-Auto's

Dag en Nacht geopend

*Terwijl Gij rust, werken Uw
 advertenties voor U*

Centraal-Apotheek DE KOEDOE
 Frederik Hendrikklaan 166 Tel. S. 1053

ALLE RECEPTEN worden tegen den laagst mogelijken prijs gereed gemaakt

**Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
 VAN DIJK & Co.** EINDHOVEN EN BRUSSEL

Lavorantiere van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumotie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853.

**Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
 UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
 LUIERMANDEN**

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuifabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Seden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 %/o gewaarborgd.

HESSELS & MAKS

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

*1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel
Huis 1ste rang voor Luxe-
en Orthopaedisch Schoeisel naar maat*

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

VERKRIJGBAAR BIJ **WILLEM SPRENGER**
Agent der Gramophone Co. Ltd.
CARUSO-RECORDS
PASSAGE 16
DEN HAAG

verdeeld, waarvan er 34 op Groot-Banda of Lonthor, 3 op Neira en 31 op Ai. Deze indeeling in perken had waarschijnlijk reeds plaats onder den Gouverneur Dr. Piet Vlack¹⁾.

Schrijver hangt een donker tafereel op van het leven dier ongelukkige perkeniers, die niet uit de besten onzer natie bestonden, gewoonlijk oud-dienaren der Compagnie waren, zoowel militairen als civielen en voor hunne tekortkomingen als slaven werden gestraft en gegeeseld. In werkelijkheid waren ze ook niets minder dan de geringste slaven der Compagnie. Ze hadden onverbiddelijk te voldoen aan den eisch om noten te leveren aan de Compagnie voor 2½ cent het pond en de foelie voor 35 cent en van deze inkomsten moesten zij zelf hun slaven onderhouden en als ze nieuwe noodig hadden deze van de Compagnie koopen. Om zich op de been te houden, waren zij wel tot smokkelen genoodzaakt, een vergriep, dat niet zelden met den dood werd gestraft. Desondanks nam de smokkelhandel groote afmetingen aan, vaak oogluikend door de hogere ambtenaren toegestaan, die ook daarvan hun voordeel trokken. Deze smokkelhandel bloeide in het bijzonder in de z.g. Gouden eeuw van Banda (1650—1750), een gouden eeuw, bedoeld uit het oogpunt van de Compagnie, die immers in dat honderdjarig tijdsbestek de miljoenen verdiend heeft door haar stelsel van monopoliseering, gepaard gaande, al naar gelang der omstandigheden, met extirpatie. Waren er te veel noten aan de markt, dan moesten vaak groote hoeveelheden worden vernietigd om den juisten prijs te bepalen, die langen tijd was f 3.75 per pond noot en f 6 per pond foelie, terwijl, zie boven, 2½ cent per pond noot en 35 cent per pond foelie aan de perkeniers werd betaald, later, in 1632, verhoogd resp. tot 3 cent en 37½ cent.

„Per schip dat thuis kwam maakte de Compagnie gemiddeld een zuivere winst van 2—3 ton en iedere zending bestond uit 15—20 schepen en per jaar gingen zoo ettelijke van die vloten heen en weer. Reusachtig waren, voor dien tijd in allen geval, de dividenden, die de O.-I. C. aan haar aandeelhouders kon uitbetalen (blz. 65).

Voor de extirpatie der noten werden uitroeiingstochten georganiseerd, de beruchte hongitochten met Kommissarissen-extirpateurs aan boord, die ten taak hadden op de naburige eilanden specerijtuinen van de bevolking te verwoesten. Deze verzette zich niet zelden daartegen en dan was het vaak een strijd op leven en dood, met al de gevolgen daarvan. Naamloos wee en ellende hebben deze hongitochten, waarbij de wreedheid hoogtij vierde, op de prachtige eilanden Teoen, Nila, Seroea, Dammer en zoovele andere ten Oosten van Ceram, veroorzaakt. Op die tochten werden de buit gemaakte inboorlingen als slaven meegenomen, om Banda, waar men een groot tekort had aan werkkrachten, weer opnieuw te bevolken en van werkvolk voor de notenperken te voorzien²⁾.

Ook vrouwen werden ingevoerd uit Java, Malakka, Voor-Indië en uit andere streken, waar ze maar te bekomen waren. Zoo herbergde de Banda-eilanden, met een totale oppervlakte van 40 K.M². of 2 vierkante Geogr. mijlen, een samenraapsel van diverse bevolkingsaarden; zie voor de opsomming dezer „vogels van diverse pluimage”, blz. 73.

¹⁾ Zie: „Banda en de Perkeniers” door den controleur B.B. J. J. F. Pino. Overdruk van het „Koloniaal Tijdschrift”, van de Ver. van Ambtenaren B. B., Nos. 5 en 6, 7e jaargang, blz. 8.

²⁾ De onder militaire dekking ondernomen kruistochten, langs de specerij-eilanden, bleef als instelling nog officieel bestaan na Daendels. Ze werd voor goed afgeschaft in 1824. Met de extirpatie van jonge notenboomjes op de eilanden Run en Rosengain werd tot 1862 voortgegaan. Zie Pino Banda en de Perkeniers, blz. 11.

Volgens schrijver van de Tropen-Romantiek beteekent „Hongi” in de Oceanische talen „ruiken”, zoodat wij hongitochten woordelijk vertalen kunnen met „aroom-pogrom.” De tochten geschieden in een bepaald soort gewapende prauwen: Kora-Kora's genaamd, blz. 73.

Het soliedste en goedkoopste adres

VOOR
Gepantserde Hut- en Mailkoffers

is bij
J. JACOBS, Weimarstr. 213, DEN HAAG
Reisartikelen en Lederwaren

De kosten der O.-I. C. werden zeker 1½ eeuw volle gedekt door de winsten alleen op Banda gehaald. Geen wonder, dat haar aan het bezit van dit paradijs, „het land waar het goud aan de hoemen groeit”, veel was gelegen.

Buiten Tropen-romantiek om voelen wij ons roepen dit toe te lichten en dan moeten wij bij Valentijn³⁾ terecht, die opgeeft, dat de productie der perken in het jaar 1634, 664.744 pond notemuskaat en 182.170 pond foelie bedroeg.

Niet alles kwam in de pakhuizen der Compagnie terecht, doch zeker wel de helft, daar de andere helft door smokkelhandel in de eerste plaats, maar ook door moedwillige vernieling, w.o. dan de rigorouse extirpatie en achterhouding verdween.

Deze vernieling der voorraden, om prijsdaling te voorkomen, had op groote schaal plaats. Gewoonlijk werden groote hoeveelheden specerijen verbrand. Dit had plaats te Banda, Batavia en Amsterdam, terwijl bij het eiland Texel geheele scheepsladingen over boord werden gezet. In 1760 werd te Amsterdam een kolossale hoeveelheid noten en foelie in eens verbrand ter waarde van 4 miljoen gulden. Dr. O. Warburg, lezen wij in Pino's „Banda en de Perkeniers” (zie boven) becijfert in zijn standaardwerk „Die Muskainuss” de nettowinst der noten-cultuur alleen op f 1.300.000 per jaar. De Compagnie betrok 1/3 harer inkomsten uit den specerijhandel, toen zij ook nog kantoren had in Voor-Indië. Na den oorlog met Engeland, 1780—1784, toen wij uit Voor-Indië verdwenen, was de specerijhandel haar voornaamste, zoo niet bijna eenige bron.

In latere jaren 1769 tot de aankomst der door Stadhouder Willem V en de Staten-Generaal benoemde commissarissen Nederburgh en Freykenius in Indië in 1793, trok de Compagnie gemiddeld 's jaars f 7 miljoen uit den specerijhandel, in welk som de notemuskaat en foelie een bedrag vertegenwoordigden van circa 2 miljoen gulden bruto.

(Wordt vervolgd.)

A. R. v. O.

³⁾ François Valentijn's „Oud- en Nieuw Oost-Indiën”, met aantekeningen, volledige inhoudsregisters, chronologische lijsten, enz., uitgegeven door Mr. S. Keijzer, 3e Deel. Nauwkeurige Verhandeling van Banda, blz. 23. — Valentijn geeft de cijfers gespecificeerd op voor de 3 eilanden, Lonthor, Banda-Neira en Ai. — Ernst Christoph Barckewitz geeft in zijn „Neu-vermehrte Ost-Indianische Reise-Beschreibung enz.” Leipzig, Joh. David Jungnicol, 1751 (een zeer zeldzaam werk) een zelfde hoeveelheid op voor de productie van noten en foelie voor de 3 eilanden als Valentijn, maar nu voor 1750. — Blz. 149 t.a.p.

Lezing van Mejuffrouw v. d. Flier te Leiden.

Maandagavond 9 Mei hield mejuffrouw H. A. C. van der Flier in de groote Nutszaal te Leiden eene lezing, daartoe genoodigd door de burger-afdeeling aldaar der Vereeniging Oost en West.

Onderwerp: Reisindrucken over Japan, China, Manilla en Siam, met films over China en Neder-Indië.

Ofschoon de zaal vrij goed gevuld was, waren er toch nog te veel plaatsen onbezet, wat wel hiernaan moet toegeschreven worden, dat elders ter plaatse eene uitvoering plaats vond, welke veel publiek trok. Zij, intusschen, die de voorkeur gaven aan het bijwonen dezer lezing, hebben zich niet te beklagen gehad. Op zéér boeiende wijze deelde de bereisde spreekster hare reisindrucken mede in een vorm, welke het midden hield tusschen een lezing en eene causerie, maar dan een causerie welke aan hooge eischen beantwoordt.

Wie verre reizen doet, kan veel verhalen, edoch, het is de manier waarop, welke het oordeel bepaalt. Dit oordeel nu moet onverdeeld gunstig luiden. Tal van bijzonderheden, welke men niet in boeken of reisbeschrijvingen zal aantreffen, deelde de

KUNSTINSTITUUT

De Scheveningsche Muziekschool

Dir. JOSEPHINE WINTER

Keizerstraat 23 - Scheveningen

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.

...eekster aan haar gehoor mede en leverde daar-
...het bewijs van een eigen visie, van een
...pronkelijk en scherp waarnemingsvermogen.
...zal het niet van algemeene bekendheid zijn, dat
...en Japansch huis geen slaapkamers zijn zooals
...naze Westersche huizen. De Japanner legt zich
...ruste op een matje, met, onder het hoofd, een
...je; een en ander is 's morgens gauw opge-
...and en in een kast geborgen. Tout ce qu' il y a
...plus simple! Hebben de Nederlanders den naam
...zindelijk te zijn, de Japanners zijn het niet
...der, want met het straatstof aan de voeten mag
...amer een huis betreden worden, de schoenen
...ten nit. Toch staat 't Chineesche volk in 't oog
...spreekster hooger dan dat in het land van den
...renkloesem", met name intellectueel is de Chi-
...meer begaafd, ook meer kunstzinnig. Maar,
...tegenstelling met Japan, is China nog niet ont-
...het groote Mongoolsche Rijk verkeert nog
...dammeleren toestand.

Op de Philippijnen, op Manilla, trof spreekster
...ethische zijde van het gevangeniswezen, als op-
...ingssystem. En in Siam, op Bangkok, het
...der olifanten, zag spreekster slechts een van
...kolossen, een witte, maar wiens huid niet
...der smetten was.

Deze enkele specimen van spreekster's voor-
...de voornaamste niet, moeten wij het laten.
...de pauze eenige films van Bali en van de Karo-
...aks — die van China konden door omstandig-
...niet worden vertoond.

Na afloop vertolkte de voorzitter de gevoelens
...alle aanwezigen door een hartelijk en zeer
...deurend woord van dank te uiten tot mejuf-
...van der Flier, die wederom een groote reis
...ondernemen. In Juli e.k. vertrekt zij naar Ca-
...nië. Met den wensch voor een goede reis,
...te behouden aankomst en een verblijf in dat
...lands onder de landen, dat moge beantwoorden
...hare loffelijke doeleinden, besloot de voorzit-
...zijn rede, welke luiden bijval vond.

„Dit is wel de voorname beteekenis van het te
Djokja gehouden congres, waarop van zelfherzie-
ning en van onderlinge, zuiverende kritiek niet
veel te bespeuren viel. De Centrale is er niet door
in een ander licht gekomen, maar wel is boven
aangegeven weg aangewezen voor de afgevaardig-
den en andere leiders, die gewoon zijn te volgen,
wat de groote leiders aangeven.

De beteekenis is te grooter, waar deze beslissing
in een tijd wordt genomen, dat in andere koloniale
landen het Mohammedanisme eveneens te hulp is
genomen om een actie te voeren, die ver uitgaat bo-
ven de tot heden gevoerde politieke vrijmaking van
de overheersching. De naaste toekomst zal wel lee-
ren, dat dit niet toevallig is. Maar zeker is het, dat
een politiek als de heer Salim uiteenzette, van
groot gevaar is voor de rustige ontwikkeling van
het volk en voor de leiders zelve. Want niet zij
zijn het die den invloed van den godsdienst direct
toepassen zullen, ze behooren daarvoor gebruik te
maken van de diesten van de goeroes ilmoe, de
godsdienstleeraren in de desa's, die den invloed
reeds hebben door hun moerds en, die bij elke on-
rust in den lande een rol speelden."

Welnu, zoo denken wij er precies ook over. Wij
gaan zelfs verder en voorzien, dat deze doelbe-
wuste inmenging van den godsdienst, tot niets
anders zal leiden dan tot herhalingen van de Af-
deeling B.-historie, waarin ook de godsdienst met
zijn „prang sabil", oorzaak zoowel als gevolg is
gewees.

Ieder die weet, welk een invloed b.v. sinds de
eerste jaren van den Atjeh Oorlog domme, be-
krompen, hun eigen godsdienst niet kennende, fana-
tische godsdienstleeraren op de bevolking hebben
uitgeoefend en die weet, dat tot zelfs in de laatste
jaren de oorzaken van persoonlijke aanslagen en
moordpartijen dikwils terug te sporen zijn ge-
weest tot de leerstellingen in bepaalde priester-
scholen geleerd, die begrijpt welk een ontzettend
gevaar in deze nieuwe richting schuilt.

Nieuw? zal men misschien vragen en men zal
ons wijzen op den naam der organisatie, die we
bespreken en die toch Centraal Sarikat Islam
luit. Zeker, nieuw, want oorspronkelijk was deze
organisatie van economischen opzet, als Sarikat
Dagang, die om zich in te werken en niet voor
beeldenstormend te worden aangezien, den Islam
als sausje nam. De economie werd al heel gauw
overhoord geworden en de organisatie in politieke
richting ontwikkeld. Thans krijgen wij de derde
phase, de nieuwe, waarin het oorspronkelijk sausje
tot hoofdschotel is gemaakt.

Aan de politiek heeft de Regeering kunnen bui-
gen en wrikken, waar dat noodig is, maar dat zal
heel moeilijk en heel gevaarlijk worden, zoodra de
godsdienst, de Islam, op den voorgrond staat.
Ziedaar het gevaar voor de toekomst, een gevaar,
dat de S. I. leiders doebewust wenschen te ont-
ketenen.

Terecht wijst de aangehaalde overzichts-schrij-
ver er op, dat bij het gebruik van den godsdienst,
als propaanda- en bindmiddel, de vrije en open-
bare meeningsuiting geheel verloren zal gaan en
het gelooven op gezag en het afmaken van kwes-
ties achter de schermen hoogtij zal vieren. Reeds
nu is dat begonnen. Want het 5e Congres werd
geopend met de mededeeling, dat alle geschillen
binnenskarers zijn opgelost!

Door het kiezen van den godsdienst als basis,
is de scheiding met de Nat. Indische Partij, met
de communisten ook, reeds tot stand gekomen,
terwijl Boedi Oetomo met zijn uitgesproken oud-
Javaansche, dus Boeddhistische, mystiek, zal moeten
volgen. Dat alles maakt de nieuwe richting nog
des te gevaarlijker.

Of men dan tot een verbod zou moeten komen?
Natuurlijk niet, al is het niet onmogelijk dat
enkele der zieke zoekende leiders zich dat
hebben gedacht en er vurig op hopen.
Wat men dan wel moet doen? De oogen dubbel

Overzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De S. I. en de Godsdienst.

De Deli Crt. schrijft o.m.: Het te Djokja gehou-
de Congres van de Centrale S. I. heeft geheel
het taeken van den godsdienst gestaan. Ook den
schrijver in Boedi Oetomo van het overzicht van
de Indische beweging is dit verschijnsel opge-
merkt; hij zegt er o.m. van:

Het Congres van de Centrale S. I. heeft nu de
aandacht gebracht. De organisatie zal een politiek
op godsdienstigen grondslag. Daarbij even-
wel denkt de heer Salim (nieuw benoemd Volks-
lid) zich dat Mohammedanisme eenigermate
vragen in de perken van den tegenwoordigen
en brengt hij de socialistisch communistische
richte geheel in de sfeer van den godsdienst, be-
dacht dat de Islam daarmee volstrekt niet in strijd
is, dat de arbeiders dus gerust communistische
kunnen voeren, zonder dat ze slechte Moham-
medanen zullen worden. Daarmede is door hem
te bereiken: ten eerste, dat de godsdienst, als
middel om de massa op te wekken, aanvaard kan
worden; ten tweede, dat de gevogde actie tegen
Westersche kapitaal kan worden voortgezet;
ten derde, dat concurrentie in den wedijver om de
massa te bereiken van de communisten pur sang,
te vreezen valt; en ten vierde, de leiding van
de Europeanen, als zijnde niet Mohammedanen, kan
worden geweerd en dus iedere vereeniging, die ook
leiders heeft dan Inlanders, bestreden kan
worden op de manier van de Atjehsche vergade-
ring, waarin fanatiek werd geageerd tegen den lei-
der Medansche I. P."

Zeer scherp maar juist karakteriseert hij dan

AUG. Savelkoul - AMSTERDAM
SINGEL, HOEK HEILIGENWEG 20
Batavia - Semarang - Soerabaya - Bandoeng
HEERENKLEEDING NAAR MAAT
Indische Uitrustingen
Vraagt gellustreerden Catalogus.

PIANOHANDEL
P. MOSTERT
Reinkenstraat 16 DEN HAAG
Vakkundig Stemmen en Repareeren
Gereedmaken voor de Tropen

THE PH. VAN OMMEREN
CORPORATION OF NEW-YORK
New York, San Francisco (Cal.),
42 Broadway. 64 Pine Street.
belast zich met:
Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.
Nadere inlichtingen worden gaarne
verstreckt door
PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

..... Vereeniging voor
Correspondentie-Onderwijs
Goedgekeurd bij Kon. Besl. 25-10-1912

Een **uitstekende** gelegenheid voor
hen, die in Indië wonen en studeeren willen,
biedt de **Vereen. voor Corr. Onderwijs**

Technische Cursussen: Ambachts,
Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-
Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelskursussen: Boekhouden, Han-
delscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen: Moderne-, Oude-, Handelstalen,
(Spaansch, Maleisch, enz.)

**Wiskunde, Opleiding Examen,
Ambachten en Beroepen, enz.**

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden,
Talen, Teekenen, Landbouwkunde.
Opleiding akten M.O. Wiskunde (K en Kv),
Boekhouden (Kxii), Talen (Fransch, Duitsch,
Engelsch), Teekenen (MA t/m Mx), Werk-
tuigkunde (Kii), Zeevaarkunde (I), Schoon-
schrijven (N).

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koninginneweg 177
AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

MAISON H. SIMONS
Mantel- en Costuummagazijnen 189
HEULSTRAAT 13 naast „Boeatan"
en **NOORDEINDE 17a.**

zijn steeds voorzien van het
NIEUWSTE op het gebied van
DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Adverteeren doet verkoopen

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Diners en Soupers.
125 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

Hotel-Café-Restaurant
„Boschhek”
 Tel. B. 606 DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
 Centrale Verwarming
 Warm- en Koudwaterleiding
 Kegelbanen Tennisbanen
 Garage met werkplaatsen

Van 1 Mei tot 1 September dagelijks
 van 6 tot 10 uur
DINER-CONCERT

Voor Hotelgasten en Bezoekers
 heeft „Boschhek” **Luxe Auto's**
 disponibel.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULLEN MET
 POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
 uit de Plaatsebakkerij „Zuid Holland”
 te Gouda.

MAIL- en HUTKOPPERS in alle afmetingen.
 Garantie voor gave overkomst.

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”
 Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692
*Alle Kamers zijn voorzien van Koud-
 en Warmwateraanleg.*
Huis van den 1sten Rang

zoo wijd open als tevoren. Un homme averti en vaut deux.

„Opleving!”
 Aan het Kort Verslag, betreffende het Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden over de maand December 1920 is het volgende ontleend: De in vorige verslagmaand gesignaleerde opleving, welke de Inlandsche beweging in de afdeeling Noordkust en in de afdeeling Oostkust van dit gewest doormaakte, ontwikkelde zich snel. Een en ander heeft de volle aandacht der bestuursambtenaren. Tegen excessen zal uiteraard bij voortdurend worden gewaakt, e.g. daartegen met kracht worden opgetreden.

Het streven is er op gericht de zelfbestuurders van het besef te doordringen, dat zij boven de partijen in hun ressorten moeten staan en dat hun houding ten opzichte der beweging in de eerste plaats beheerscht moet worden door de hun uit kracht der hun toevertrouwde waardigheid opgelegde verplichting jegens het Gouvernement en zijn ambtenaren.

Door enkele hoofden, met name de zelfbestuurders van Nisam en Tjoenda, Teukoe Tjhi Boedjang en Teukoe Tjhi Mat Said, werd dit niet ingezien; integendeel, met Teukoe Abdul Latief, den oudsten zoon van den zelfbestuurder van Gendong, voerden zij de beweging in beslist verkeerde richting.

Deze richting leidt naar het kweken van anti-Nederlandsche gevoelens, en de nationalistische tendenz kwam hoe langer hoe meer op den voorgrond. De assistent-resident wees deze hoofden op het gevaarlijke van hunne handelingen en bracht hun ernstig onder het oog de verantwoordelijkheid, die zij droegen voor de gevolgen van deze actie.

De Deli Crt. voegt hier aan toe: Al ziet het bestuur, blijkens dit verslag, het gevaar van een dergelijke „opleving” duidelijk in, dan blijven wij waarschuwen tegen het toelaten van deze anti-nationalistische tendenz in de volksbeweging in een land als Atjeh, al of niet met medewerking van de zelfbesturen.

Dat moet in Atjeh tot hotsingen leiden.
Het ontslag-Ritsema van Eck.
 De Pr. Bode, over deze opzienbarende kwestie schrijvende, wil de bekwaamheden van den betrokkene grif erkennen, doch zegt, dat de vraag rijst, of de Regeering hem wel aan den dijk had durven zetten als daarvoor geen ernstige redenen bestonden.

Een politiek weekblad heeft op de „ratio pro domo” des heeren R. v. E. geantwoord met een vraag: waarom hij zijn ontslagbesluit niet publiceerde; en men heeft de Regeering er een verwijt van gemaakt, dat zij niet reageerde op de felle critiek, door bedoelden ex-ambtenaar op haar beleid geleverd.

Het blad verneemt nu, dat de Regeering eerst tot een verdediging zal overgaan, als uit den Volksraad een stem zal opklinken, die om opheldering vraagt en dat de onthulling, die van Regeeringswege te verwachten is, niet prettig zal wezen voor den heer Van Eck. Waarschijnlijk zal worden volstaan met een publicatie van het ontslagbesluit, dat immers niet geheim is en hetwelk zeer uitvoerig aangeeft, waarom de heer R. v. Eck wegens ongeschiktheid eervol uit den dienst van den lande werd ontslagen.

De serimpi.
 De Loc. schrijft over het laatste Kratonfeest te Jogja, ter gelegenheid van de troonsbestijging van Hamengkoe Boewono VIII, o.m.:
 Tegen 10 uur in den avond komt onder de gasten een zekere spanning; men verwacht de serimpi. Hun dans voor den sultan en het publiek is het glanspunt van den avond.

Langs den glazen achterwand schrijden zij aan, de prinsessen, langzaam, licht en zwevend; nader komen zij over den marmeren vloer, als gedragen door de immaterieele tonen van den gamelan. Hun

GRAND HOTEL COOMANS
 ROTTERDAM - HOOFDSTEEG
 Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.
Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.
 De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.
 De Directeur H. HOLTHAUSEN

Indisch Restaurant
Waroong Djawa
 Kortenaerkade 10 DEN HAAG - Tel. 4882
Uitzending van Diners

gang naar de Bangsat Kentjono (pendopo), kapang genaamd, is op zich zelf al reeds een meest fascinerende dansbewegingen. Dit is menscheijk loopen. Niets schijnt te bewegen deze tengere figuren; het maken van een valt niet op; wij worden slechts getroffen door plotselinge, gelijklidige beweging hunner gekapte hoofden.

Men fluistert, dat reeds van 's morgens 8 uur aan hun toilet, aan hun kapsel is gearbeid, zooals zij daar naderkomen, deze frêle figuur voelt een ieder, hoe hier niet de uren, doch eeuwen spreken; hoe hier zich de traditie van torische tijden belichaamde en in onwezenlijke schijning, in het tijdelijke zich manifesteerde worden voorafgegaan en gevolgd door twee dienaressen, die, even statig-langzaam voortdend, in somber-eenvoudige kleren gehuld, welijks opvallen. De serimpi gaan de marmer treden op, tot zij eindelijk in het midden der dopo voor den Sultan komen.

Nu zwijgt de gamelan. Onder doodsche klank het mannenkoor, vertolkend de gestemming der prinsessen. Dan de stem van dalang alleen, mededeelend dat de Sultan de serimpi Pramogari te doen uitvoeren, van de gamelan het lied Pramogari inzel eigenlijke dans een aanvang neemt.

Deze dans brengt in het abstracte eerst de bereiding tot den strijd van den Sultan Hamengkoe Boewono I ter verovering van Pekalongan, den strijd tegen het Mataramsche leger zelf en in bezitneming van het rijk.

Beschrijving van deze dansen is niet mogelijk. Zij zijn zoo hoog-ernstig, zoo verheven en zoo zuiver van stijl, zoo onaardsch ook in de wezen, dat vrees, als zou zulk openbaar optreden der serimpi ooit tot een vertooning kunnen dalen, te eenenmale ongerechtvaardigd is. Bijna uur duurden de dansen; toch leken het slechts enkele minuten, zoo geheel en al wordt zelfs de van ons Westersche toeschouwers daarbij aanwezig bewustzijn van het tijdelijke onttrokken.

Op dezelfde wijze als zij gekomen waren, keerde de serimpi door de marmeren gaanderij weer en lang bleef nog merkbaar de buitengewoon stige stemming, welke hun dans bij de aanwezigheid had weten te wekken.

Taal-verknoeiens.
 Het Soer. Hbl. schrijft: In De School, geredigeerd door onderwijzers, lezen wij het volgende tje van verknoeien van de Hollandsche taal: „Behalve kollega Bergmeijer is nu ook den lander gekozen tot lid van de volksraad. Wij felen niet of lich zal blijken, dat hij daar volkomen op z'n plaats is. Hij is een man van het woord met fisse ideeën op 't punt van onderwijs.”

Wij hebben geageerd tegen de uitzending van Duitsche onderwijzers en lieten toen ook reeds licht op dit soort taalbedervers vallen. Het niet hoog tijd, dat aan dergelijke menschen hun onwetendheid op taalgebied trachten te keeren achter een misplaatste onverschilligheid, opnieuw een examen in de Nederlandsche „ons hoogste goed”, wordt afgenomen? En dat die niet aan de te stellen eischen wensche doen, te verstaan wordt gegeven, dat op hun stenen niet verder prijs wordt gesteld?

Duitschers bij de Politie.
 Een vertegenwoordiger van Aneta bracht bezoek aan de Politieschool te Buitenzorg en daar een onderhoud met den directeur, den de Waard, die o.a. vertelde van het bezoek leden door den landvoogd gebracht.

Er zijn thans 133 asp. politie-opzieners in leiding en 45 hoofdagenten. Toen de de Waard mededeelde, dat dank zij de Duitsche gevangenen uit Japan de tekorten bij de op de hoofdplaatsen reeds zoo goed als aang zijn, kwam het gesprek op de kwaliteit der nieuwe politiemannen. Momenteel zijn er 93

LENSVELT NICOLA
 Den Haag Holland
Beschuit en Roggebrood
 voor export.

4060 **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
CUISINIERS
 Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
 Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
 Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
 Warme Schotels, enz. enz.
 Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Diners Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd :-

Diners à f 1.- Vleesch Groenten Aardappelen	Diners à f 1.12 Vleesch Groenten Aardappelen Toespijs	Diners à f 1.70 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toespijs
---	--	---

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES
 verkrijgbaar voor 24 Diners tegen Gereduceerde Prijzen.
 24 diners à f 1.- f 23.- 24 diners à f 1.70 f 39.-
 24 porties soep . . f 5.-
 Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
 f 2.50 p. couvert.
 Menu op aanvraag verkrijgbaar.
 Verzoeken bussen te weigeren met verbroken controle-sluiting.

ers bij de politie in dienst, 3 commissarissen, onderofficieren, die voor opziener 1e kl. worden geleid en 40 man, die de lessen voor hoofdagent geven.
 Is U over die buitenlandse krachten te spreken?
 — Tevreden? Prachtkerels zijn het! Het succes, dat we bij de lessen met deze buitenlandse leerlingen hebben is overstelpend! Ge moet zien hoe de Hollandsche taal in betrekkelijk korten tijd wordt aangeleerd. Wat de taal betreft zouden ze het best kunnen meedoen aan het klein-ambtenars-examen!
 — Ja, maar dit geldt de school. Hoe gaat het nu in de praktijk?
 — Geloof U mij, met niet minder succes! We hebben er onlangs enkelen gestuurd naar het ambangsche, waar veel djatihout diefstallen voorkomen. 200 Inlanders en 4 Europeanen werden betrapt! Zes hoofdagenten zijn naar Bagan Api Api gezonden. En als residenten om politievragen te stellen, voegen ze er in den regel aan toe: "Hoe liefst dan Duitschers!....."
 — Neen, aldus vervolgde de heer De Waard, zelden heb ik dankbaarder leerlingen gehad dan deze jongere krijgsgesvangenen. Met hart en ziel leggen zij zich toe op het onderwijs, en dat is voor een leerjaar heel prettig.

UIT DE INDISCHE PERS.

De handel in briljanten.

Het is in Ned.-Indië wel bekend, dat vooral de bevolking van de Javasche Vorstenlanden zeer geïnteresseerd is op het dragen van briljanten en dat in geene omstandigheden dat artikel geregeld aftrekt.
 Vooral in de Kota Gedeh, in het ressort van Soerabaja, is de jaarlijksche omzet van briljanten bereikende een miljoen gulden en wordt die omzet dan ook afgeleid door handelsreizigers van Nederlandsche, Belgische en Engelsche firma's.
 Toch schijnen deze personen in den laatsten tijd niet zooveel succes in de Vorstenlanden te hebben als vroeger.
 De gewone koopers denken of hebben hoop, dat de daling in prijs van de andere goederen zullen volgen, doch de verslaggever zegt in de "Perniagaan" van 21 December 1920, dat het publiek daarop niet te veel moet rekenen, ook zelfs de toekomst niet en wel op grond van het volgende:
 De heer Brelmeijer is president van het grootste diamanten-syndicaat en legt als zóódanig voor 90 pct. beslag op de diamanten en briljanten, welke op de wereldmarkten worden gebracht.
 In de maand November van het vorig jaar seinde hij nog aan de juweliersvereniging te New-York, dat het syndicaat de prijzen zou handhaven en er niet aan dacht die te verlagen.
 De prijsdaling, waarop men had gehoopt, kwam ook niet tot stand.
 Nu wijst de praktijk aan, dat van tijd tot tijd enkele diamanten en briljanten tegen bijzonder laag prijs aan het publiek worden aangeboden, maar volgens hen, die op de hoogte van zaken zijn, moet worden toegeschreven aan de ongunstige economische positie, waarin de handelaren in juweelen tijdelijk verkeerden.
 De meesten dezer lieden zijn evenwel kleinhandelaren, die, noodgedwongen, tot zulk een verkoop overgaan.
 In het algemeen kan men zeggen, dat de Amerikaanse diamantenmarkt afhangt van het syndicaat te Londen.
 Dit syndicaat is er geheel op ingericht om aan de Amerikaanse aanvraag te voldoen en streeft steeds naar om of het artikel op prijs te houden en den prijs, zoo mogelijk, te verhoogen.
 Dit viel het syndicaatbeheer te gemakkelijker,

sedert in den oorlog de mijnen minder begonnen te produceeren.
 Doch al ware de productie ook voldoende en al waren de tijden voor den handel ongunstig, het syndicaat hield het artikel op prijs door minder juweelen op de markt te brengen, hetgeen het doen kon, doordien het feitelijk in het bezit is van den monopoliehandel.
 Noch de diamanthandelaren, noch de diamantslijpers kunnen in dien toestand verandering brengen.
 Het Londonsch syndicaat heeft een contract gesloten met de Beers Consolidated Mines and Co. van de Transvaal en eenige andere compagnieën, waaronder ook Duitsche, die alle de ruwe diamant leveren tot zulk eene hoeveelheid, dat zij 90 pct. vormt van de geheele wereldproductie.
 Het syndicaat is feitelijk de grootste diamant-trust, die het ruwe materiaal alleen levert aan de diamanthandelaren te Amsterdam, Antwerpen, New-York en Londen en tegen de te Londen vastgestelde prijzen.
 Daarbij, zoowel als bij de richting, welke het syndicaatbestuur wenschte uit te sturen, wordt steeds geheimhouding betracht.
 Bij uitzondering is men echter deze keer van dien regel afgeweken en heeft men aan de juweliersvereniging te New-York het bovenvermelde telegram gezonden.
 Het laat zich aanzien, dat, ook al dalen de handelsgoederen in prijs, de diamanten en briljanten door vermindering van productie, op prijs zullen worden gehouden.

Berichten uit Arabië.

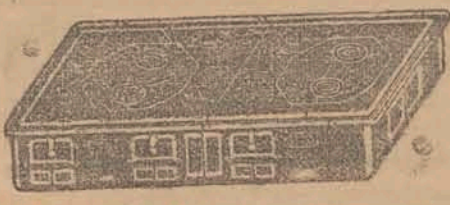
Op het stuk van de uitoefening der rechtspleging in Arabië is men niet met den tijd meegegaan, zooals uit de navolgende mededeelingen, voorkomende in de „Neratja" van 20 Januari 1921, blijken kan.
 Zoo werd 18 December 1920 te Djeddah een Arabier, die in beschonken toestand verkeerde, na 24 uur in de gevangenis te hebben doorgebracht, met 50 stokslagen gestraft en daarna in vrijheid gesteld.
 Op 19 December 1920 kon men te Djeddah het feit waarnemen, dat 2 aan de handen gebonden Arabieren, met een ring van papier om hunne halzen, onder politiegeleide in de stad werden rondgeleid. Op dat papier stond in het Arabisch en met Arabisch letterschrift geschreven:
 „Soebhoe millah owa al din" en „Harammi al Kefa", hetgeen beteekende: „Beleedigen van den Mohamedaanschen godsdienst en het stelen van een doodskleed" (van een pas begraven persoon).
 's Avonds werden deze 2 personen op eene algemeene verzamelaarsplaats gebracht, alwaar zij ten aanschouwe van het publiek met de noodige stokslagen werden gestraft.
 De beleediging van den Mohamedaanschen godsdienst had plaats gehad in een koffiehuis, naar aanleiding van een twistgesprek met een landgenoot.

In de maand December 1920 trok een zuiver Chineesch gezin, bestaande uit man, vrouw en 2 kinderen, de aandacht van de Arabische bevolking te Djeddah.
 Het gezin kwam uit Pekingsch gebied en hield zich bezig met het verkoopen van kinderspeelgoed op de markt en met het geven van voorstellingen met messen.
 Vooral de verschrompelde kleine voeten van de Chineesche vrouw vielen op, met het gevolg dat het gezin steeds door de jeugd op straat werd gevolgd.
 De honger in China was de reden dat deze verre reis door het Chineesch gezin was ondernomen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De stad Shanghai.

In de „Sinar Sumatra" van 15 Januari 1921

F. P. J. MEIJS & ZON Wassenaarsche-straat 1, 3, 5, SCHEVENINGEN
 Hofleveranciers
 Fabriek van 1ste FORNUIZEN met toebehooren voor Hotels, Restaurants, Gestichten, enz. Telf. Interc. 654

Restaurant SAUR, den Haag
 Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 124
 Tel. Nos. H. 5045 en H. 5046.

Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Grand Hotel Restaurant
 in „Central"
 In alle Kamers warm en koud water
 De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
 geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
 door het ensemble
WILLY HONSBEEK

Indisch Restaurant
 Laan v. Meerdervoort 68
 DEN HAAG
 Geopend van 12 uur tot 8 uur
 Tel. Interc. H 447.

Hotel de Bellevue
 Bezuidenhout 15
 's-GRAVENHAGE

Z. H. B. Bieren
 ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ
 DEN HAAG
 Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG, BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL, LONDEN, PARIJS
 Vraagt de alom bekende
Z. H. B. Bieren

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
 Salon de Rafraichissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij

Oppericht in 1857

Kapitaal f 50.000.000.—
 waarvan geplaatst en
 volgestort f 45.000.000.—
 Reserve f 10.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
 Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te
 'S-GRAVENHAGE,
 Prins Hendrikplein 14.

Het Agentschap te 's-GRAVENHAGE
 belast zich met alle Bankzaken, alsmede
 met aan- en verkoop van Effecten.
 Neemt gelden à deposito en in rekening-
 courant tegen rentevergoeding

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 105.000.000.—

(t. w. : kap. f 75.000.000.— en reserve f 30.000.000.—)

ROTTERDAM AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE

Roempjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel	Zaandam	Bezuidenhout
Delfshaven		Kneuterdijk
Fleetsloot		Naaldwijk
Schiedam		Rijswijk
Vlaardingen		Scheveningen

Handelscredieten.

Voorschotten in rekening-Courant.

Deposito's.

Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.

Gelegenheid tot open en gesloten bewaargang.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.—

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Geldernaisen	Furmerend
Alphen a/d Rijn	Gouda	Schagen
Amerfoort	Gorinchem	Schoonhoven
Apeldoorn	Groenlo	Sliedrecht
Arnhem	Groningen	Sneek
Assen	Haarlem	Stadskanaal
Barneveld	Harlingen	Ternuzen
Bodegraven	Heerenveen	Tiel
Boreo	Helder (d.m.)	Ulthoorn
Boskoop	Hengelo (O.)	Utrecht
Coevorden	Hoogeveen	Veendam
Culemborg	Hoogezand	Veendaal
Delft	Hulst	Vlissingen
Den Burg (Texel)	Katwijk	Wildervank
Deventer	Leuwarden	Woerden
Doetinchem	Leiden	Umbden
Dokkum	Lochem	Zeist
Dordrecht	Meppel	Zierikzee
Drachten	Middelburg	Zuiphen
Ede	Nijmegen	Zwijndrecht
Franeke	Oostburg	

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
 WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 39 - 'S-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.

Met 1 dag opzegging 2 %
 Met 3 maanden opzegging 3 %
 Met 1 jaar opzegging 4 %

Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.
 ADVIES BIJ BELEGGING.

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisany

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E.

wordt door den heer Lam Yang Djin het een en ander medegedeeld met betrekking tot het aantal vreemdelingen in deze stad, alwaar een 93-tal Nederlanders gevestigd zijn.

Nog geen 75 jaar geleden, zegt de schrijver, was Sjanghai een alles behalve fraaie plaats. Zij was feitelijk eene vestiging in de modder, terwijl de plaats thans aanspraak kan maken op een der modernste steden in Groot-China, met 1 miljoen inwoners, hoofdzakelijk bestaande uit Chineezers.

Van de vreemdelingen treden de Franschen het meest op den voorgrond, tengevolge van de hun verleende concessies en wordt van de vreemde talen met de Engelsche de Fransche taal het meest gehoord. De Engelsche taal hoort men vooral in vergaderingen, handelsbijeenkomsten, enz., terwijl de vele in Shanghai aanwezige Japanners zich meestal van hun eigen taal bedienen.

Van de ruim 200.000 vreemdelingen zijn 10521 Japanners; de rest bestaat uit 30 verschillende nationaliteiten, w.o. 6385 Engelschen, 2813 Amerikanen, 89 Duitschers, 1478 Russen, 1382 Portugeezen, 848 Franschen, 248 Denen, 226 Italianen, 193 Spanjaarden, 132 Nooren, 122 Zwitsers, 93 Nederlanders, 86 Belgen, 70 Tsecho Slovaken, 954 Indiërs, 331 Tongkingers (voor de politie).

Verder treft men er in kleinen getale nog aan Roemenen, Esthen, Koreanen, Letten, Turken, Oostenrijkers, Hongaren, Perzen, Armenianen, Bulgaren, Egyptenaren, Montenegrijnen, lieder uit Venezuela en Maleiers.

De Japanners zijn dus te Shanghai het sterkst vertegenwoordigd en hun aantal is nog nooit zoo aanzienlijk geweest als op dit oogenblik.

Vóór den oorlog tusschen China en Japan bedroeg het aantal Japanners te Shanghai slechts eenige tientallen, doch na het teekenen van den vrede in het jaar 1895 steeg dit al spoedig tot 250.

Het aantal andere vreemdelingen bedroeg toenmaals 7500, waaronder 2000 Engelschen.

In 1900 was het aantal Japanners 800, hetwelk in het jaar 1910 steeg tot 3000 en in 1915 tot 7300. Thans is hun aantal 10521.

De oorzaak van deze in korten tijd verkregen vermeerdering is te zoeken bij de eilandbewoners (tegenover Shanghai), die, nadat die eilanden onder Japansch beheer waren gesteld, naar den overwal trokken.

Als toestand geen belemmering ondervindt, zal, binnen 20 jaar tijds, de Japansche bevolking van Shanghai spoedig meer dan 100.000 bedragen.

Het gevolg van deze vreemdelingeninvasie is geweest een wanhopig groot gebrek aan huizen; niet alleen aan woonhuizen, doch ook aan kantoren.

Wel heeft men getracht in de handelswijken de kantoren te vergrooten, door in de hoogte te bouwen, doch ook langs dien weg kon men den toestand niet bezweren en heeft de overheid zich genoodzaakt gezien maatregelen op het stuk van verhuren van woningen en van onderhandsche verpanding te nemen, ter voorkoming dat woekerprijzen werden gevraagd en het publiek uitgebuit door de woningeigenaars, die de huurprijzen tot 100 pCt. en meer opsloegen.

Shanghai is thans zeker een van de fraaiste en modernste steden van China en kan in vele opzichten de vergelijking met Europeesche steden doorstaan.

De dure rijst.

Wij leven nu eenmaal in een duren tijd, zegt de overzichtschrjver in de „Pewartia Soerabaya" van 21 Januari 1921, daarbij vaststellende, dat men thans voor f 3 nog niet kan kopen, helgeen een tiental jaren geleden voor een gulden te verkrijgen was.

Het is vooral de werkmán die daarvan de lasten ondervindt.

Weliswaar zijn de loonen sedert verhoogd, doch bij lange niet in evenredigheid van de levensmiddelenprijzen, zoodat de toestanden voor den werk-

man feitelijk zoo treurig zijn gebleven als zij ger waren.

Wil hij zich niet in moeilijkheden wikkelen, is het geduld bewaren het eenige wat er voor op zit.

Oppervlakkig lijkt een loonsverhoging van op f 100 zeer mooi, doch bij de stijging der levensmiddelenprijzen verkeert hij nog in slechter conditie dan weleer.

De beste manier, om het publiek van dit feit overtuigen, is wel het maken van eene vergelijking. Betaalde men vroeger voor de goede rijst f 12 per picol, voor suiker f 12 per picol, vlesch f 40 en huishuur f 10 per maand of totaal f 26 per picol, f 30 per picol, f 100 vlesch en huishuur per maand, of f 170.

Bij een loonsstijging van 100 pCt. heeft men 130 pCt. stijging van de levensmiddelen te contereeren, terwijl de loonen lang niet overal 50 pCt. zijn verhoogd.

Hetgeen den kleinen man zooveel zorg baart in hoofdzaak de dure rijstprijzen. Waren de in lager, dan zou reeds veel voor hem zijn gewonnen.

De berichten, welke rond werden gestrooid die met groote vreugde door het volk werden groet, waren, dat de rijst goedkoper zou worden en dat de picol Rangoonrijst voor f 6.75 te krijgen zou zijn. Ware zulks werkelijkheid geworden, zou men bijna tot de vroegere toestanden teruggekeerd.

De Regeering betaalt thans f 7.20 voor de picol Rangoonrijst tot aan de haven van Soerabaya, heeft haar verkoops prijs niet doen dalen.

Zou zij van naar monopolie geen afstand kunnen doen, vraagt de overzichtschrjver en de rijsthandelaren wederom in handen willen brengen van de rijsthandelaren?

Onrust onder de Chineezers in de Emmahaven (Padang) Westkust van Sumatra.

Den 11en Maart 1921 verrok plotseling een trein van Padang naar de Emmahaven, alwaar ernstige verwikkelingen onder de Chineezers waren uitgebroken.

Ook de hogere politie-ambtenaren ter plaatse en de Consul der Chineezers spoedden derwaarts, ten einde te trachten de rust te bewaren en den toestand te bezweren.

Een 250-tal Chineesche werklieden hadden hun Chineesche mandoers, die hen per stoomschip „Duymaer van Twist" van Penang naar Padang hadden gebracht, afgeranseld wegens de ondergang bejegening en op die wijze wraak genomen.

Het stoomschip was op dien dag 's morgens te 6 ure te Emmahaven binnengekomen, waarna de aangebrachte werklieden naar het immigratiekantoor werden gebracht, ten einde volgens gebruik te worden ondervraagd en onderzocht.

Ten 3 ure 's middags was dit onderzoek nog niet afgelopen en nu schijnt het, dat de Chineesche mandoers geen voldoende voorzorgen voor hun volk hadden genomen.

De werklieden hadden in 8 uren tijds geen voedsel ontvangen, geraakten uit hun humeur en wilden hun wraak koelen op een paar mandoers, die echter in het immigratiekantoor de wijk namen.

Men wilde het volk tevreden stellen met f 1 voedinggeld per persoon en dit werd ook wel aangenomen, doch toen de mandoers het immigratiekantoor verlieten, in de veronderstelling dat het volk tevreden was gesteld, werden zij nielttemin aangevallen en mishandeld, terwijl de andere mandoers een goed heenkomen zochten.

Bij onderzoek bleek, dat bij het vertrek van Padang de mandoers hun volk hadden misleid.

Men had hen wijs gemaakt, dat de reis naar Padang niet langer duurde dan 3 dagen, terwijl daarmede 9 dagen zijn gemoed.

Bij aankomst te Emmahaven werden de werklieden gedwongen naar Sawah Loento te vertrekken.

Commanditaire Bankvereniging

VISSER & Co.

Noordeinde 167 DEN HAAG Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken

Administratie van Vermogens

Hypotheeken Assurantiën Spaarkassen

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

Safe-Inrichting.

Bank-Associatie
 Verheim & Gompertz 1834 en Greditvereeniging 1853.
ALLE BANKZAKEN. 107
 Kapitaal en Reserves f 11.500.000.- Twintig Kantoren

als zij v. hetgeen volgens hun zeggen te Penang niet zóodanig werd begrepen. Deze aangelegenheid is thans nog in onderzoek. (Nederl. Sumatra 12 Maart 1921).

LITERATOUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

Mei-afl. opent met eene beschouwing van den hoofd-adviseur, E. A. A. van Heekeren, over het bewind van den Gouverneur. Graaf van Limburg Stirum. Schr. de groote moeilijkheden in het licht, waarmede deze staatsman te kampen heeft gehad, in de eerste plaats ten aanzien van den wereldoorlog. Z.i. was de afgetredene Gouverneur, die wel eens mistastte (o.a. in zijn aanvankelijk optreden tegen de Inlandsche beweging), maar overigens in zijn opzichten het goede voor Indië heeft nagestreefd. De heer Johan Koning schrijft in zeer waardeerende woorden over den belangrijken arbeid door Mevrouw van Limburg Stirum verricht gedurende de jaren, dat haar gemaal Gouverneur over Indië was opgedragen. „Vele duizenden Inlandsche Nederland zullen haar naam in eere houden en met veel heél lang, dankbaar herdenken het nobele werk door haar als superieure vrouw belangloos, met hart en ziel, in het belang van den bruinen broeder verricht.”

G. D. Willink publiceert het eerste gedeelte van een artikel: „Moet het koloniale staatsbankroet dan steeds meer een feit blijven komen?”

Hij plannen om in Indië een sterrewacht op te richten, waarvan verder den hr. S. Kalff aanleiding er op te geven dat Java, dank zij de voorliefde van den predikant M. Mohr voor sterrekundige waarnemingen, reeds in de 17de eeuw een observatorium bezat ten dienste van de sterre-rijke. Deze bijdrage van den hr. K. laat zich als altijd aanbevelen lezen en geeft weder een kijk op zijn groote belangstelling, waar het de oude koloniale literatuur betreft.

Overigens de gewone rubrieken: Maandelijkse revue van de literatuur, enz. — Koloniale literatuur (Het Toli-Toli-rapport van den hr. Ziesel, slot). — Wetenschap en industrie. — Topographie voor Oost- en West-Indië.

De West-Indische Gids.

Met een interessant artikel (waarbij niet minder interessante illustraties) over de Aucaners of Boshnegers van Suriname, opent de hr. W. Fr. van Lier het Mei-Nr. Bij wijze van inleiding citeeren we het navolgende: „Jaren lang had de Aucaner-industrieel in de Boven-Marowijne omgang met de Aucaners en leerde ik hen van nabij kennen en belang te stellen. En toen ik, jaren nadat ik niet meer in de Marowijne kwam, de gelegenheid kreeg om in een nieuwstuk in Suriname iets over hen te schrijven, waren mijn artikelen gericht op propaganda voor hunne beschaving. De Gouverneur vond in die artikelen aanleiding een boek te nemen. Op de begroting voor 1920 werden de bevestigingen, voor dit werk noodig, uitgetrokken en droeg Zijne Excellentie mij de eervolde taak op, hetgeen ik gepropageerd heb te gaan verrichten. Zoo werd ik met het ambt van gouverneur bij de Aucaner-Boshnegers in de Boven-Marowijne belast. De Aucaners kennende, wist ik van te voren, dat de grootste moeite zou bestaan in het van den Graafman (gouverneur-opperhoofd) gedaan krijgen, dat een bakra (blanke) in hun midden zou komen vestigen. Dankbaar was ik toen, toen de Gouverneur het besluit nam het groot-gouverneur, Amakiti van Otterloo, met zijn hoofd-kapiteins van Paramaribo op te roepen en mij in hunne tegenwoordigheid te installeren.”

Dr. R. Bijlsma schrijft over Gouverneur Temming's suiker-plantage Berg-en-Daal bij den Parnassusberg in Suriname, die het begin der 18e eeuw. — Dr. J. de Hullu publiceert een artikel: „Het Rijksarchief berustende memorie in de Fransche taal over den handel van Sint-Eustatius in 1786. — Over de aankomst van de Amerikaanse Unie (een ambtelijk verband van de 21 onafhankelijke republieken van Noord- en Zuid-Amerika) schrijft Jhr. L. C. van Panhuys bijzonderheden, daarbij de aandacht stellend, of het niet wenschelijk is dat de West-Indische koloniën zich er bij aansluiten. — Verder nog: „De suikerplantagesprekking. — Karhouwen in Suriname. — Onderzoek naar de Surinaamsch hout, door Dr. L. P. de Bussy.

Vulkanologische Mededeelingen. No. 1.

Nadat in Nederland van particuliere zijde stemmen waren gekomen, die een meer intensieve bewaking van de Indische vulkanen wenschte, is nu uit een zuiver wetenschappelijk oogpunt, zijnde Ned.-Indië het klassieke land der vulkanen en het hater van de algemeene welvaart (het beperken van de omvang van vulkanische rampen, het winnen van vulkanische producten), werd er door de Nederlandsche Regeering bij het Ned.-Ind. gouvernement op aangedrongen, dat de stappen moesten gedaan worden in de hierboven genoemde richting.

Voor samenwerking van de Kon. Natuurkundige Verkenning en het Mijnwezen werd daarop een Vulkanologische

Indische Kinderen.
 Een Hoogleraar te Utrecht wenscht twee Indische kinderen (leefst jongens) in huis te nemen.
 Brieven onder No. 82L aan het Bureau van dit Blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

POSTCHEQUE & GIRODIENS
 Als gij rekeninghouder zijt, kunnen Uwe afnemers U het verschuldigde voldoen door middel van overschrijving zoodat zij, noch U, met betaling moeite of last hebben.

Commissie benoemd, die blijkens een tweetal in het Tijdschrift van genoemde vereeniging opgenomen opstellen, al dadelijk blijkens van werkzaamheid gaf.

Daarna werd aan Dr. G. L. L. Kemmerling, tijdelijk geoloog bij 's Lands Mijnwezen, opgedragen een onderzoek in te stellen naar de vulkanische verschijnselen in het bergland van Sumatra. Dit onderzoek duurde vier maanden, begon aan het Manindjau-gebergte en eindigde met den Poesoek-Boekit aan het Toba-meer.

De resultaten er van zijn vastgelegd in het eerste Nr. van bovengenoemde, van den Dienst van het Mijnwezen uitgaande publicatie, waarvan de titel luidt: Vulkanen en vulkanische verschijnselen in de residentieën Sumatra's Westkust (noordelijk deel) en Tapanoei. (Wetevreden, N. V. Drukkerij De Unie. 64 blz. tekst en platen, benevens een afzonderlijke atlas van kaarten).

De Banier.

No. 14 bevat het vervolg van „Jets over Indische hervormingsplannen”. — De hr. M. Tuitent geeft zijn 9e artikel „Opiumana”. Thans behandelt schr. den invloed van opium op dieren; volgens hem zijn er opiumschuivers, die hun huisdieren deelgenoot van hun genoegen willen maken en daarin slagen ook. Ook bij de dressuur van wilde dieren wordt van opium en opiumpraeparaten veel gebruik gemaakt.

De Java-Post.

In het Nr. van 8 April doet Pastoor P. Vertenten uit Merauke (N.-Guinea) een verhaal, dat ons met deernis vervult. Het vangt aan: „Boeti is nu geheel en al zand, de gele duinrug ligt heetgestoofd in de felle zon. Reeds maanden hebben de menschen het dorp verlaten, zij zijn Oeboon: blijven dag en nacht in de sago-tuinen bij de nieuw om te werken gronden.

Toch ga ik den laatsten tijd meer dan eens naar Boeti om mijn armen vriend Ndoond te zien. Hij woont in het eerste mannenhuis.

Als gij diep bukt en niet te zwaarlijvig zijt, kunt ge met eenige moeite door het vierkante gat, dat als deur dienst doet. Verblind nog door het felle buitenlicht, ziet ge eerst niets, maar dat betert gauw, en nu onderscheidt ge een laag en zwart gerookt dak, waartegen hier en daar bundels pijlen, een trom, een stuk kangoeroe-huid. Rechts en links, ruim één meter boven den grond, ééne slaapbrits, zoo lang als de hut. Rechts hebben de felle winden het zand daaronder tot een dijk opgewaaid. Alles is met zand bestoven. Achter op de linkerbrits een hoop vuil, dat is Ndoond. Ge komt er dichter bij en meent dat hier of daar een kring ligt. Schrik niet, Ndoond zelf geeft dien walgelijken geur af. Hij ligt daar ongekleeft, maar dat merkt men niet eens, zoo vuil en zoo zwart is de stumperd. Hij is heel mager; zijne schrale, door de ziek-dor-e huid te strak gespannen borst, gaat langzaam op en neer. Hij slaapt.

Ndoond!

Twee goedge, diep-bruine oogen gaan open in dat zwart gezicht. Hij kan zich niet wenden. Links en rechts houden groote etterende wonden zijn hals stokstijf. Ook binnen is de keel aangetast.

Och, Toean! De oogen lachen met heel fijne rimpelkens. Zijt ge beter, Ndoond?

Neen, Toean, ik heb zoo'n pijn in de beenen en kan niet ver meer gaan.

Smaakt het eten nog?

't Is alles zoo bitter, Toean, als ik maar rijst had!

Maar Ndoond, kom bij ons of laat u dragen naar het hospitaal!

Neen, Toean, dat wil ik niet! daar zijn te veel vliegen! Hier aan het strand niet! Ik ben bang voor maden in de wonden.

Laast kwam een andere zieke van Boeti naar ons. Hij leed verschrikkelijk aan een diepe halswonde, die wemelde van maden. De jodoformzalf, waarmede ik het ongedierte probaat bestreed, werkte ook genezend op de wond, maar Ndoond, die het zag, denkt alleen aan de mogelijkheid dier verschrikkelijke maden.

Terwijl wij praten komt een man binnen. Hij is ook een wrak: oud en leelijk, maar proper is het gezicht en de eenvoudige kleeding. 't Is een ruilhandelaar, gehuwd met een kaja-kaja vrouw. Hij woont in de hut hier naast, die zoo goed als leeg is sedert de Spaansche griep.....

Hij is het, die den armen Ndoond te eten geeft. Zijne dorpsgenooten laten den sukkel liggen. Wat kan het hun schelen!.....

Orang Peladang.

In het April-Nr. van dit maandblad o.m. een artikeltje van den hr. O. E. Derx, waarin deze zijn jongere en aante staande collega's in de cultures waarschuwt tegen de ernstige nadeelen van het concubinaat. We citeeren slechts dezen éénen zin: „Ik overdrijf niet als ik zeg, dat 99 pct. der Soendaneesche vrouwen lijden aan geslachtsziekten, de eene meer, de andere minder.” Behelst deze zin waarheid,

TAAMS & KEYSER
 Bankstraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN. 123
 Speciale afdeling Incassante Fondsen. Cultures - Industrie - Handel.
 Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden. COUPONS. REK-COURANT.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ
 Gestort Kapitaal / 80,000,000.-
 Statutaire Reserve - 17,352,284.-
 Buitengewone Reserve - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
 Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.
 Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Crediten. — Reisereditbrieven. — Deposits. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Algemeen Assurantiëkantoor DE BAS
 Fluweles Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4659

Bezorgt U elke gewenschte verzekering op de billijkste conditiën.

Handel- en Cultuur-Maatschappij
 Gevestigd te AMSTERDAM, Prius Hendrikkade 79. 211
 Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amasz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz. EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals: Textiel-, Papier-, IJzer- en Staalwaren, Sundries, Levensmiddelen, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij

Voor Collectieve Ziekte-Verzekering is de aangewezen Maatschappij

de 223

Centrale-Onderlinge

Ziekenkas onder Administratie der Z. H. V.

Pletterijkade 50 's-Gravenhage

J. M. van KEMPEN & ZONEN

Ken. Ned. Fabrik van Gouden en Zilveren Werken. VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Wolvevreden, Rijkswijk 17; 's-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdstee 36; Utrecht, Cheerstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138. 198

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
 AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampoen, Bandoeng, Bombay, Calcutta, Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kobe, Makassar, Medan, Menado, Palembang, Pehalongan, Probolinggo, Semarang, Shang hai, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Wolvevreden. 199

Kapitaal f 55.000.000.- Reserven f 43.000.000.-

DE ALGEMEENE SPAARVERZEKERING

ANNA VAN SAXENPLEIN 3 's-GRAVENHAGE

Opgericht ... 1907 ...

Coöperatief Spaarsysteem

Alléén in 1919 werd ingeschreven voor Drie Miljoen Gulden

VRAAGT GRATIS BROCHURE!

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873. Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en Inbraakvrije bewaarkluis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW W. RIJSENB Gen. 211

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER BEVERWIJK, BLOEMENDAAL EDAM, HILLEGOM, HOOFD-DORP, LISSE, PURMEREND IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

GENEESKUNDIG ONDERZOEK

vóór het 70

HUWELIJK

Voorstanders hiervan, op het punt van trouwen, kunnen op kiesche wijze hun doel bereiken door als bruidsgeschenk aan te bieden een polis der

NILLMIJ ... van ... 1859

Jaarpremie voor f 5000.— uit te keeren op 65 jaar, of eerder bij overlijden, voor 'n 25-jarige f 106.50

's GRAVENHAGE, Veenestr. 1, Tel. H 1389 AMSTERDAM, Weteringschans 100, Tel. Z 8793

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456. Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw Piet Heinplein, Tel. 1587 1588 Bijkantoor: DEN HELDER, Hoofdgracht 37, Tel. 83.

dan zijn er in Indië toestanden, die werkelijk ten hemel schreien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Inhoud van No. 41: De Rubbercrisis, door C. M. Hamaker. — Proefstations in moeilijke dagen, door Dr. R. Broersma. — Slechte tijden in de cultures en maatregelen voor de toekomst, door W. H. V. — Omgang met werkvolk. — Toegepaste ethiek. — Boter uit aardnoten. — Bestrijding van rupsenvraat. — De meerjarige cultures op Java, Molukken en Sumatra, door Dr. A. W. Nanninga. — De Nederlandsche theemarkt in 1920.

De Indische Mercur.

Het Nr. van 13 dezer bevat het eerste gedeelte eener beschouwing van den hr. H. Ch. G. J. van der Mandere: De suiker in den Volksraad en in de beide Kamers der Staten-Generaal. — Verder een uitvoerig overzicht van den uitvoer van Java en Madoera gedurende het jaar 1920. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft een uitgebreide opgave van recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Nederl.-Indisch Rubbertijdschrift.

Uit den inhoud van het April-Nr.: Het verkrijgen van gronden voor landbouwondernemingen in Ned.-Indië. — Terugzending van koelies uit Deli. — Tapsystemen (Het dagelijksch versus andersdaagsch tappen). — Welke tapmethode zullen wij volgen? — Jaarverslag Proefstation Midden-Java. — Vegetatieve voortplanting van Hevea. — De Amsterdamsche rubbermarkt in 1920. — De rubbermarkt te Singapore in 1920. — Wegenverbetering.

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 4, jaarg. 1921: Een kortere africhtingstijd van het cavaleriepaard? door Tergast. — De bedrijfsleiding bij de Artillerie-inrichtingen, door R. N. Haremaker. — Berichtenwisseling te velde (vervolg), door P. J. Graaff. — Het schieten der infanterie. — Het slechte schieten der infanterie, door K. J. C. Beekman. — Naar aanleiding van het artikel: Reorganisatie der Infanterie op de Buitenbezittingen. — Militair onderwijs ten behoeve van Indië. — Vlugges en trage bevordering.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 6 bevat de volgende bijdragen: Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg), door N. (met plaat: Javaansche bruiloftsoptocht, naar de schilderij van Raden Saleh). — De koloniale cursus voor vrouwen en meisjes te Deventer, door Dr. H. H. Zeijlstra. — Reishertinneringen van Graaf van Limburg Stirum. II. Madoera en de Madoerees, door J. Koning (vervolg). — De opening van den luchtdienst der Kon. Luchtvaart Maatschappij. — 2e Jaarbeurs te Bandoeng 19 Sept.— 9 Oct. 1921 (Uittreksel uit den gids voor die tweede jaarbeurs). — Een eerezaak. Karakterspel in drie bedrijven, door T. Brongdeest Sr. (vervolg). — Koerang terang (slot).

* * *

Rapport van het Bestuur over de Protestantsche kerken in Ned.-Indië, betreffende de reorganisatie der Protestantsche Kerken in Ned.-Indië. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag omtrent het weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië over het jaar 1919. ('s-Gravenhage, Algemeene Landsdrukkerij).

Verslag omtrent de eigen pensioenfondsen voor de landsdienaren in Ned.-Indië over het jaar 1919. ('s-Gravenhage, Algemeene Landsdrukkerij).

Regeling, ingaande 1 Juli 1921, met betrekking tot de opsporing en ontginning van de in artikel 1 der Indische Mijnwet (Ned. Staatsblad 1899, No. 124, enz.) vermelde delfstoffen. Met overzichtskaart van den Ned.-Ind. Archipel, schaal 1 : 8.000.000. ('s-Gravenhage, Algemeene Landsdrukkerij).

De verwording onzer Indische strijdkrachten, door Regen. (Rotterdam, Nijgh en Van Ditmar's Uitg.-Mij.).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 13. Bureau voor de Volkslectuur. Afdeling Pers. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Chemisch onderzoek van eenige Surinaamsche kleigronden, door J. E. van Amstel. (Departement van den Landbouw in Suriname. Bulletin No. 41).

Ethnographische causerieën. II. (Huwelijksrecht in de marga Kebon-Djati, Pasemahlanden. (Indologenblad, 12 Mei '21).

„De Regeerings-strop” der Java suikerplanters. (In- en Uitvoer, 11 Mei '21).

Proeve van leidraad der Javaansche letterkunde. — De beteekenis van de sembah. (Wederopbouw, Maart '21).

Stoemvaart-Maatschappij „NEDERLAND” AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via Southampton, Port-Said naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

Uitvoer van de kolonie Curaçao in het jaar 1920. (Hollandsche berichten, 12 Mei '21).

Ir. A. G. Lamminga (oud-hoofdingenieur B. O. W. in Ned.-Indië), door prof. ir. C. W. Weijs (met portret) (Ingenieur, 14 Mei '21).

Die Fortpflanzung der Natur- und Kulturvölker, von H. Fehlinger. (Abhandlungen aus dem Gebiete der Sexualforschung, Bd. III, Heft 4).

Die geographische Verbreitung von Krankheiten, von Dr. J. Wütschke (mit Karten). (Petermans Mitteilungen, Maart-Mei '21).

Karel Wijbrands (Indisch publicist), door J. Koning (met portret). (Hollandsche Revue, jaarg. 1921, bl. 21).

Een pionierster; Mina Kruseman en haar verhouding tot Multatuli, door Jo van Ammers-Küller. (Leven en Werk, Jaarg. 6, 1921, blz. 174 vgg.).

Melkvoorziening op hygiënischen grondslag in de tropen, door J. Stapensea. (Tijdschrift v. Diergeneeskunde, 1921, bl. 224).

F. J. W. Westendorp en de Indische vruchtencultuur, door Mevr. M. C. Kooy-van Zeggelen. (Op de Hoogte, 1921, bl. 31).

Suriname.

Onder het hoofd „De Crisis” schrijft „De Surinamer” van 7 April:

„De crisis, die reeds geruimen tijd het groot landbouwbedrijf bedreigde, is ingetreden. Vijf plantages zijn op het oogenblik reeds als slachtoffer gevallen. De plantage Leonsberg is, bij kens een advertentie in het G. A. B., in staat van faillissement verklaard. De Surinaamsche Bank heeft voor de plantages Boxel, Johanna Catharina en Vredenburg het crediet gestopt en plantage Mousort in de Boven-Cottica heeft haar werkzaamheden ook gestaakt.

Dat er nog meerdere plantages zullen volgen, zal de crisis niet spoedig bezworen wordt, is in de planterskringen de algemeene opinie. De oorzaak van deze zware crisis is in de onverkoopbaarheid van de twee voornaamste producten der plantages, cacao en Liberia-koffie. Daar zijn plantages, die nog met haar heele productie koffie van 1920, zelfs met een gedeelte van de oogst 1919, zitten opgescheept.

Wij verheugen ons nu, dat de beide landbouwverenigingen de volle aandacht van het koloniaal bestuur op deze aangelegenheid hebben gevestigd. 22 Maart i.l. hebben zij de belangen van het groot landbouwbedrijf op een audiëntie bij den gouverneur gaan bepleiten en enkele dagen later — 26 Maart — het gesprokene in een rekest vastgelegd.

Waarlijk, zoo ooit, dan is thans het algemeen belang met dat der ondernemingen één. Waar zoudden wij heengaan, als de crisis bleef voortwoekeren? Voor de kolonie zou niets anders overblijven dan te zinken; de kurk toch, waarop zij drijft, zou haar ontvallen zijn.

Wat nu in deze door het koloniaal bestuur gedaan worden, hebben beide verenigingen in haar rekest aangegeven. Daar lezen wij:

„Aan het bezwaar der verwaarloozing zou worden tegemoet gekomen, indien van wege het koloniaal bestuur de gelegenheid werd geopend, om koffie en cacao te beleenen tegen een zoodanigen prijs, onder inachtneming van de meest mogelijke vernigtheid de ondernemingen in staat geacht kunnen worden, de contractanten werkzaam te blijven stellen om de cultures niet te verwaarloozen.

De kostprijs van koffie moet thans gesteld worden op 75—80 cts. per K.G. en die van cacao op 60—65 cts. per K.G. Daarin is dan niet begrepen de rente van gelden, welke ten laste van het bedrijf zijn opgenomen. Aangezien de koffieoogst van 1921 voor 't overgrootste deel valt aan 't einde van het jaar, zouden de ondernemingen niet geholpen zijn bij een beleening van koffie, welke van heden af wordt geproduceerd. De gelegenheid tot beleening zou daarom wel tevens zich moeten uitstrekken tot

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal

Adverteeren doet verkoopen.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND.

Wiltgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Veranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

Hofleveranciers.

□ □ DRUGERIEN □ □ CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
□ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

in voorraad zijnde onverkochte partijen. Daarbij het dan niet noodig zijn de volle 100 pct. der productiekosten op beleening te verstrekken. De vereenigingen meenen, dat bij 65 cts. per K.G. koffie en 60 cts. per K.G. cacao de ondernemingen zouden kunnen doorwerken. De cacao zou vercheept moeten worden en te Amsterdam of New-York opgeslagen, aangezien zij zich in Suriname inmiddels niet langer dan ongeveer drie maanden goed houdt.

Indien de jaarlijkse koffieproductie gesteld wordt op 25.000 baal à 100 K.G. en de cacao-productie op 18.000 baal, waarvan naar schatting respectievelijk ongeveer 15.000 en 10.000 balen in aanmerking zouden kunnen komen voor het verlenen van voorschotten, dan zou daarvoor een bedrag van f 1.575.000 benodigd zijn. Voor zoover nootgeding zouden daarbij dan nog komen de voorschotten op de onverkochte partijen. Voor cacao durven de vereenigingen het aantal balen daarvan niet te ramen — veel zal dit niet zijn — voor koffie meenen zij de hoeveelheid te moeten begrooten op 15 à 20.000 balen.

only five sugar factories, the returns have been highly satisfactory; in fact, the proprietors have all made big money and had it not been for the big set-back in prices, not very long back, Dutch Guiana would have had to day instead of five sugar plantations, as much as twenty five, for the money was there to build them and run them. However, the returns for the year 1920 were up to the standard and although the profits in the future will be nothing near what they were during the last ten years, still the planters will be satisfied; no one proprietor went broke as in other colonies where speculation in sugar has been the ruin of a great many investors; in the Dutch colony of Surinam, men with some money to invest are very cautious and they take no chances."

Hoe weet — zouden wij willen vragen — het blad, dat het geld om twintig suikerfabrieken te bouwen en te exploiteeren er was? En waar zat al dat geld?

„De Surinamer” van 7 April schrijft: „Van uit Albina ontvingen wij hieromtrent nog eenig nieuws. 2 April j.l. in den morgen verscheen er te Albina een corjaal, onder Hollandsche vlag varende, waarin een afgevaardigde van den „granman”. Kort daarna zeiden boschnegers dat de staking was opgeheven. Tot nu toe weet men nog niet de eigenlijke reden van de werkstaking. Naar nog wordt verteld, moet Amakti een heel deemoedigen brief aan den Gouverneur geschreven hebben, waarin hij bekend verkeerdt gedaan te hebben en beterschap belooft. Wij gelooven, dat onze Gouverneur granman Amakti eens goed de les dient te lezen, opdat sinjeur zijn verplichtingen ten overstaan der Surinaamsche maatschappij eens leere begrijpen. Een leuk geval heeft zich tijdens de staking nog voorgedaan. De winkeliers van Albina en St. Laurent verkochten tijdens de staking geen „soutoe” aan de boschnegers. Nu schijnen zij op deze „specerij” erg verzet te zijn. Want danig hebben zij hierom gescholden op de „bakra's”, die duivels waren (sic). Waarijk, die heeren van het „lapje” zijn inzake staking tip-top modern. Naar De West vernam, heeft de posthouder Van Lier goede diensten in de beslechting der staking bewezen. Wij vreezen, dat de heeren Aucaners, wanneer zij weer een staking in den zin hebben, van te voren een groote hoeveelheid van het onmisbare keukenzout zullen inslaan. Men houde dus in het vervolg hun inkoop in het oog.

Over de staking van de Boschnegers aan de Marowijne — zie ons nummer van 21 April — bevat „Suriname” van 25 Maart een interessanten brief van zijn correspondent te Albina, aan de Marowijne, waarin de ernst van den toestand uiteengezet wordt en waaruit de geslepenheid der heeren Boschnegers blijkt. „Groote kinderen” zijn de heeren voorwaar niet!

Zou de staking het antwoord zijn op de aanstelling van een „posthouder” in de Marowijne, waartegen zij aanvankelijk groot bezwaar hadden? Men leze over die aanstelling in „De West-Indische Gids” van Mei het artikel „Bij de Aucaners”.

Want het bestuur heeft den plicht te helpen, omdat het algemeen belang op het spel staat; de ratio van het helpen zit dus niet in de ongunst van het particulier belang, ofschoon dit van de hulp ook zijn voordeel zal hebben. Daarenboven, de hooge regering heeft hetzelfde reeds gedaan in het moederland. Menig bedrijf is daar ter bestrijding van de crisis van regeeringswege gesteund geworden. Het komt er echter op aan, dat die hulp spoedig verleend worde. De crisis is stijgende, de nood dringt. Bijgevolg het bestuur handele, doch handele snel.

In Nederland lust men de Liberia-koffie niet, hebben wij tallooze malen hooren zeggen. Volgens onze ervaring is er geen land, waar men minder verstand van koffie heeft dan Nederland. Wat men, zelfs in de beste restaurants en hotels, onder den naam van koffie den menschen te drinken geeft, bewijst dit. Vraag het maar aan menschen uit Oost en West. De Liberia, goed gezet, zoals men dat in de West doet, is voortreffelijk. Men wordt hier aangespoord het Nederlandsche fabriekaat te beschermen. Waarom wordt aan Nederland niet onder het oog gebracht, dat men hetzelfde moet doen met de producten onzer eigen kolonie? Moet het domme vooroordeel blijven voortwoekeren? Zouden niet eenige importeurs van Liberia-koffie in eenige groote steden een „koffiedag” kunnen organiseren en de menschen — ook de zogenaamde experts — in de gelegenheid stellen, kosteloos goed gezette Liberia te vergelijken met andere koffie, natuurlijk zóó, dat ze eerst na het proeven vernemen wat ze gedronken hebben.

„De Surinamer” van 14 April schrijft: „Aangezien het zoo menigmaal is gebleken, dat particulieren en ambtenaren in deze kolonie behoefte hebben aan voorlichting, die zou kunnen worden verstrekt uit de bibliotheek van het Departement van Landbouw, indien daar een deskundige aanwezig was, die een overzicht had van de voorhanden literatuur, die de telkens inkomende boeken en tijdschriften naar hun inhoud ordende en belanghebbenden kan inlichten omtrent helgeen voor-

In „The Louisiana Planter and Sugar Manufacturer” van 9 April lazen wij, onder het hoofd „The Sugar Industry in the Dutch Colonial Possessions”, het volgende:
„In Surinam, Dutch Guiana, where there are

M. VISSER,
voorh. A. J. ROBBARD.
Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.
Fabriek en Magazijn van Goud-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

N. LOEB - DEN HAAG
NOORDEINDE 109-111
KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING

Een keurig,
zeer gewild,
tevens praktisch

**CADEAU
VOOR DAMES**

IS
**François Blom's
Moderne Kookkunst**

VERZAMELING
VAN
uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM
**100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels**
EN EEN
ALPHABETISCH REGISTER

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE
op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889 en de Kookkunst-Tentoonstellingen te Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage 1892 en met het Eere-Diploma op de Tentoonstelling te 's-Gravenhage 1905.

Ingenaaid f 4.- In linnen stempelhand f 5.-
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij de Uitgeefster de N.V. TEN HAGEN, Den Haag

Technisch-Bureau
K. F. HENNEMAN
ATJEHSTRAAT 68-70 DEN HAAG.
Telefoon HAAG 245.

Electriciteit - Gas
Water - Centrale Verwarming - Sanitair
Drijfwerken - Machinerieën
Smederij - Instrumentmakerij
Adviezen - Plannen - Begrotingen

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & Zoon
Wijnhandelaren

Filiaal:	Hoofdkantoor:	Filiaal:	Filiaal:
's-Gravenhage	Amsterdam	Arnhem	Gorinchem
Heemskerckstr. 1a	Binnenkant 25	N. Plein 15	O. Vischmarkt
Tel. H. 3493.	Inters. Tel. 389.	Tel. 280.	Tel. 61.

Prijscouranten worden
op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

N.V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Betimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

Wed. G. STREITWOLF
Noordeinde 105, 'S-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

ALLES OP TECHNISCH GEBIED.

handen is over door hen opgegeven onderwerpen, heeft Zijne Excellentie de Gouverneur als proef tijdelijk, doch uiterlijk voor één jaar, tot ambtenaar ter beschikking van den Directeur van den Landbouw benoemd de heer F. Greiner, die o.a. met deze taak zal worden belast.”

* * *

In „De Surinamer” van 17 April lezen wij: „Den 16en April heeft de heer Reinbertus Aloisius Tammenga zijn 80sten geboortedag gevierd. De heer T. is de eenig overgebleven kolonist van 1845. De jubilaris werd geboren 1841 te Veenhuizen (gemeente Ulrum) in de provincie Groningen.

Het bestuur van de landbouwvereniging „De Kolonist” verzond 1 Maart een rekest aan den wnd. Gouverneur, om te bewerken, dat aan de Openbare school aan den 2en Rijnweg den naam van R. A. Tammenga-school zou gegeven worden.

Bij Gouv. Res. draagt de school vanaf 16 April inderdaad dien naam.

Als motief wordt in de Resolutie aangehaald, dat de heer Tammenga, oud-lid der Koloniale Staten, zich op verschillend gebied voor de kolonie heeft verdienstelijk gemaakt, terwijl in het bijzonder de stichting van de school aan den 2en Rijnweg voor een groot deel aan zijn initiatief te danken is geweest.

In Augustus 1911 kreeg hij als lid der Koloniale Staten het officierskruis van de Orde van Oranje Nassau”.

* * *

Te Paramaribo is in den ouderdom van 60 jaren overleden de heer W. C. Blijd, leeraar bij de Mor. Br. G. „De West” schrijft van hem, dat hij een gevierd redenaar was, bemind om zijn eenvoud.

Veel opgang maakte hij als zwarte zendeling in Nederland, waar hij uitgenoodigd werd voor H. M. de Koningin een preek te houden.

Zijn verscheiden is voor de Broedergemeente een buitengewoon verlies.

Wij herinneren ons in een kerk te Rotterdam een preek van hem te hebben bijgewoond, waar het zoo vol was, dat wij gedurende den geheelen duur van den dienst hebben moeten staan.

* * *

„Suriname” van 5 April schrijft:

„Omstreeks Juli a.s. zal de Rockefeller foundation wederom beginnen de Anchylostoomziekte onder de districtsbevolking te bestrijden. Aan de linkerover van de Surinamerivier van uit de stadsgrens zal zij hare werkzaamheden aanvangen.”

Curaçao.

Scheepvaart.

De *Amigoe di Curaçao* schrijft:

„In de drie voorafgaande maanden Dec., Januari en Februari, bleef het getal stoomschepen op 53 staan. De vorige maand, Maart, bereikte echter het getal stoomschepen het nooit gekende cijfer van 62.

Dus alweer een nieuw record. De gemiddelde tonnenmaat per schip liep evenwel sinds December aanmerkelijk achteruit, ofschoon er, vergeleken met de vorige maand, in dit opzicht toch weer eenige verbetering valt te boeken.

Het getal zeilschepen beliep sinds December in deze laatste 4 maanden resp. 85, 91, 103 en 101. Van de zeilvaart liep echter de gemiddelde tonnenmaat per schip sinds December voortdurend zeer veel achteruit, zoo zelfs, dat deze in Maart vergeleken met December tot bijna op de helft verminderde.”

en dit:

De vorige week (28 Maart-2 April) kwamen in onze haven binnen de stoomschepen „Alkmaar” (11.290 ton) en de „Almeo” (11.400 ton), beide van de Koninkl. Nederl. St. Mij., die gecombineerd is met de K. W. I. M. De eerste boot ging via Colon

ZOO JUUST ONTVANGEN:

Parakan Salak Thee,
kwaliteit en prijs als vóór den oorlog,
80 cent per pond.

VERRIJBBAAR BIJ

F. C. DE BRUYN
DANCKERTSTRAAT 43. - TELEF. 3361

en het Panama kanaal naar Chili, de tweede kwamen daar juist vandaan en was op weg naar Rotterdam en had een groote lading Chilisalpeter aan boord. Deze beide booten komen geregeld om de twee maanden hier stookolie innemen op hun doortocht van Rotterdam—Chili en vice versa.

Als een bewijs, dat de uitdieping onzer haven aan alle redelijke eischen voldoet, kan wel het binnenkomen dezer booten van zulk een groote tonnenmaat dienen. De „Almeo” was zwaar geladen en had een diepgang van 27 voet. Alle schepen, die het Panamakanaal passeeren, kunnen zonder bezwaar ook onze haven binnenkomen.

Koloniale Raad.

Zooals men weet, werd in de vacature-dr. Everaars de tweede der aanbeveling door de Koningin benoemd. De *Amigoe* deelt naar aanleiding hiervan mee:

„Met den heer Muskus krijgt nu ook Bonaire zijn eigenlijke gezegden vertegenwoordiger in den Raad. De heer Muskus, geboren op Bonaire, die tot in de laatste jaren daar altijd gewoond heeft, die en die zijn handel en als groot grondeig naar Land *Leute* kent zooals weinigen, bij iedereen bekend en gezien was en met de belangen van Bonaire meer dan iemand vertrouwd, die bovendien ook in verscheidene jaren Landraad was, is zeker wel de meeste geschikte candidaat om dat eiland te vertegenwoordigen.”

Het komt ons wel wat overdreven voor, hier van een „eigenlijk gezegden vertegenwoordiger van Bonaire” te spreken. Immers hiervan kan slechts sprake zijn, als Bonaire inderdaad een eigen afgevaardigde krijgt. Nu zouden wij liever van een „eigenlijk gezegden vertegenwoordiger” willen spreken.

De reis van den Gouverneur naar Venezuela.

Donderdagmiddag, 31 Maart, vertrokken met de „Granje Nassau” onder de gebruikelijke salomshots en het spelen van de stafmuziek Z. E. Gouverneur Helfrich met beide adjudanten E. van Capriles en de heer Boomgaardt, Gouverneur's secretaris, naar La Guayra, om het officieel bevel te gaan brengen aan den President van Venezuela te Caracas.

De terugkomst van Caracas zal via Valencia en Puerto-Cabello plaats vinden, om aldaar den 16 April scheep te gaan aan boord van de „Phosphoria”.

(A. d. C.)

16 April werd de Gouverneur terug verwacht.

De Landbouwkundige.

De heer Dussel, de landbouwkundige, heeft een verzoek ontslag verkregen uit den dienst der kolonie. Naar aanleiding hiervan schrijft de *Amigoe*:

„Als er een ambt in onze kolonie hopeloos moeilijk en moedigend stemt en met moeilijkheden, waartegen geen mensch opgewassen is, te kampen heeft, is het zeker wel de post van landbouwkundige op onze Benedenwindsche eilanden. Voor plantenziekten kan men met studie en onderzoek nog de bestrijdingsmiddelen vinden, maar voor chronische droogte en gebrek aan regen moet iedere mensch het op den duur afleggen. Met dergelijke klimatologische vijanden heeft de landbouw hier op ons eiland altijd en immer te kampen gehad en dat is nog geen aandoend hulpmiddel voor ontdekt.

Irrigatie dat in andere tropische gewesten met ongeregelde regenval wonderen kan verrichten, heeft hier waar rivieren, bronnen en artesischen putten onbekend zijn, nooit en zal ook nooit op uitgebreide schaal toepassing kunnen vinden.

De heer Dussel verlaat onze kolonie vol desillusie. Successen van hervorragende betekenis heeft onze landbouwkundige nooit kunnen boeken.”

Wij zijn benieuwd of nog een opvolger zal benoemd worden.

De Mijnbouwkundige.

Als zoodanig is de heer G. J. H. Molengraaf in Delft ter beschikking van den Gouverneur gesteld.

C. P. A. NICOLAI
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat.
Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

N.V. ZUID-HOLLANDSCHE MANEGE (v.h. Manège Washington)
THERESIASTRAAT 145 ingang Joh. Camphuysstr. • **DEN HAAG** • **TEL. B. 1111**

Moderne rijlessen • Paarden per uur en per maand
 Handel in Paarden • Luxe Stands en Boxes • Tonneaux beschikbaar
 Dir. J. W. v. d. GUN.

Vreemde Koloniën en Verre Landen.

Amerika—Djambi.

Djambi-exploitatie is in de lijst der internationale zaken gebracht. Op den dag, dat de openbare behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer begon, naar mededeeling gedaan van een door de Standard Company of Jersey aan onze regering gericht verzoek, om de exploitatie van de Djambi petroleumvelden te deelen, op denzelfden voet als zulks in 't ontginningsgedacht was aan de Bataafsche Petroleum Maatschappij.

De grote Amerikaansche maatschappij bepaalde zich tot dit verzoek. Aan het slot van haar rekest legde zij erop op, dat de Vereenigde Staten een uitsluiting van Amerikaansche kapitaal van deelneming aan de ontginning in Nederlandsch Indië zeker ongaarne zouden zien. Hier werd er aan herinnerd, dat Amerika houder is van de grootste petroleumbekken van de wereld, zoodat het zonder bedenking zou wezen, de wederzijdsche gezindheid en bereidvaardigheid te bederven.

De Tweede Kamer genomen beslissing geen invloed gehad, zijn zij in het debat toch niet onopgemerkt gebleven.

Men het nauwe verband dat in „de Nederlandsch Indische Maatschappij” gelegd werd tusschen regeering, koninklijke, en speciaal en alleen met de maatschappij, werd ook om overwegingen van internationaal aard bezwaar geopperd.

De petroleum, met de daaruit verwerkte producten, is gewone tijden een factor die in 't internationaal verkeer mee te spreken heeft, in oorlogstijd kan het al of niet verzekerd zijn van de beschikking te hebben over een goede stookolie, het marine vraagstuk geheel beheerd door de Vereenigde Staten van Noord-Amerika beschikken tot over 70 pCt. van de wereldproductie. De Standard Company is de organisatie, welke daarbij de leiding heeft. Zij ziet nu in Europa een organisatie tot groote omvang, waarmede zij als handelsconcurrent reeds rekening heeft te houden, maar in welke men den leverancier ziet voor de oorlogsvloot, die zich bij de tijd met de Amerikaansche scheepsmacht kan meten. Deze organisatie is de Koninklijke, of zij in 't buitenland veelal wordt genoemd de „Royal Dutch”.

In dit verband is de zaak in de Tweede Kamer behandeld, maar diep is men er niet op ingegaan. De minister van Koloniën gaf den indruk de uit een internationaal oogpunt berde gebrachte bezwaren overdreden te vinden. Het door de bevoorrechte positie, die aan den staat behoort, is in het beheer van de nieuwe vennoten den toestand z.i. voldoende beheerschen. De petroleum van Djambi behoort niet tot de soorten, die voor ons gezocht zijn. De Standard Oil Company is te laat om voor mededingen in aanmerking te komen.

De wetsontwerp aangenomen beginsel wil overzichts samenwerking met één maatschappij, zoodat de Nederlandsche mededingers afgewezen zijn. Voor de afwijking van de olievelde elders in Indië zal echter een stelsel en geen nationaliteit, door het aannemen van de wet iets beslist zijn.

Het aandeel van den Britschen invloed in de koloniën duidelijk te maken, gaf de minister een vrij uiteenzetting van de organisatie van die groep, tevens de, vaak niet begrepen verhouding, van de maatschappij tot Bataafsche aangeeft. De Koninklijke-Shell met 3 hoofdmaatschappijen de Bataafsche, voor de afwijking van de veredeling van het product; de Anglo-Nederlandsche, voor 't vervoer; de Asiatische voor de verkoop van het kapitaal in de drie maatschappijen wordt geacht 60 pCt. Koninklijke, 40 pCt. Shell. In beheer is het Nederlandsche element overheerschend.

Men met deze herinnering, aan hetgeen 't proposiet Amerikaansche mededinging in het midden gebracht kunnen volstaan.

De Tweede Kamer sprak zich met 49 tegen 30 stemmen (afwezig) voor het wetsontwerp uit.

De wetsontwerp was de uitspraak bekend, of er doken op, welke de regering in verdenking brachten aan de maatschappij te hebben onthouden, die van zóóveel waren dat zij op het resultaat invloed zouden hebben uitoefenen.

Men te vertellen van nota's uit Washington, die bij de regering op een petroleumpolitiek van reciprociteit werden aangedrongen. De eerste nota zou reeds in 1914 zijn. Het zou Amerika te doen zijn, meende men een waarborg te krijgen, dat de gunstige verhouding van 70 tot 30 pCt. van de geheele petroleumontginning verboden zal worden. Bij de poging van de St. Standard Company de helft van de Djambi-ontginning te bekomen,

gold 't minder het direct daaruit te verkrijgen voordeel dan wel 't behoud van die wereldproductie verhouding. Naast de Amerikaansche kwestie zoo gesteld en de daaraan vast te knopen beschouwingen, drong zich, zooals wij zeiden, de beschuldiging aan de regering op, van de Kamer onkundig te hebben gelaten van die wisseling van nota's.

Het socialistisch Kamerlid, de heer Albarda, die bij de behandeling in de Kamer aan de internationale betekenissen het meest aandacht geschonken had, vroeg schriftelijke inlichting aan de regering.

Onze minister van buitenlandsche zaken ontkent, in zijn antwoord, dat in 1914 een nota ter zake van de regering der V.S. is ontvangen. Wel is den 19 April 1921 een nota ontvangen. De minister zeide tevens toe de gevoerde correspondentie binnenkort in een Oranjeboek te publiceren.

Tegelijkertijd verscheen in de bladen de uitvoerige tekst van de d.d. 19 April door den Amerikaanschen gezant in den Haag aan onze regering bezorgde nota. Daarin schrijft de heer Philips, dat hij in de laatste 12 maanden bij verschillende gelegenheden aan onzen minister van buitenlandsche zaken de zeer levendige belangstelling van de V.S. kenbaar heeft gemaakt in de deelneming door Amerikaansch kapitaal in de ontginning van petroleum in O.I., en dat hij hierover ook herhaaldelijk met onzen minister van koloniën een onderhoud heeft gehad. Hij bracht daarbij het beginsel der wederzijdsche toegankelijkheid sterk naar den voorgrond. In de erkenning van het principe van gelijke kansen, ligt z.i. de oplossing van de toekomstige olievrangstukken over de geheele wereld.

Amerika heeft tot nu toe veel aan 't buitenland geleverd, maar de uitbreiding van zijne nijverheid maakt dat 't in de toekomst ook veel nodig heeft.

In Januari '21 werd het onderwerp weer besproken en toen werd door den Amerikaanschen gezant als zijn indruk weergegeven, dat het departement van koloniën ten minste geneigd was om de deelneming van Amerikaansch kapitaal in de ontginning van de Djambi-velden te begunstigen.

De gezant kon nu mededeelen een telegram van den staatssecretaris voor buitenlandsche zaken ontvangen te hebben in verband met de voorstellen tot ontginning der Djambivelden. De Amerikaansche regering was, schrijft hij, zeer verontrust, waar het duidelijk wordt, dat het monopolie van zoo ver strekkend belang op het punt staat te worden gegeven aan een maatschappij, waarin vreemd, anders dan Amerikaansch, kapitaal zoo aanzienlijk betrokken is. Hierbij aansluitende luidde het slot:

„In dit verband wensch ik met den grootsten ernst de aandacht van Uwe Excellentie te vestigen op het feit, dat Amerikaansch kapitaal gereed staat om te helpen in de ontginning van de Djambi-velden en andere petroleumterreinen in Nederlandsch-Indië. Ten slotte waag ik het nog eens te verklaren, dat mijn regering het hoogste belang hecht aan de erkenning van de principes van wederkerigheid en gelijkgerechtigheid in de oplossing van het petroleumvraagstuk, evena's aan de toekenning van Amerikaansch kapitaal, georganiseerd naar de Nederlandsche wet, van dezelfde voorrechten en voordeelen, welke worden gegeven aan ander buitenlandsch kapitaal, op gelijke wijze georganiseerd naar de Nederlandsche wetten.”

Dit alles doet nieuwsgierig uitzien naar de regeringsverklaring, waarom de Tweede Kamer hiervan onkundig is gehouden.

De Nederlandsche regering heeft, onder dagteekening van 10 Mei, reeds een antwoord op de Amerikaansche nota gezonden. Wat over den inhoud hiervan tot nu toe verteld wordt, zou neerkomen op een herhaling van: het Amerikaansch aanbod is te laat gekomen; principieel wordt Amerikaansch kapitaal niet geweerd; Ned.-Indië biedt nog ruim gelegenheid om buiten Djambi aan anderen een kans te geven.

Eerstdaags zullen wij dit antwoord nader leeren kennen. Het Oranjeboek zal ook overigens gegevens kunnen verschaffen, die aan de gewekte nieuwsgierigheid tegemoet komen. Maar meer is nog te verwachten van de behandeling in de Eerste Kamer, waar het Djambi-vraagstuk, zoodat om zijn internationale betekenis als om de houding tegenover Amerika, alsook om de behandeling ten opzichte van de Tweede Kamer, nu zeker een ruimere beurt zal krijgen, dan daar met koloniale onderwerpen anders het geval pleegt te zijn.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging: WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der

DRUKKERIJ TEN HAGEN
 Nobelstraat 20 .: Den Haag
 Telef. Interc. 2793

Beleefde aanbeveling voor de levering van alle voorkomende Drukwerken als:

AANDEELEN	KANTOORBOEKEN
ADRESKAARTEN	KWITANTIËN
ADVIESKAARTEN	LABELS
BALBOEKJES	MAANDBLADEN
BESTEKKEN	MEMORANDUMS
BILJETTEN	MENU'S
BORDERELLEN	NOTA'S
BRIEFKAARTEN	OBLIGATIËN
BRIEFPAPIER	PROGRAMMA'S
BROCHURES	PRIJSCOURANTEN
CATALOGI	RECLAMEKAARTEN
CIRCULAIRES	REGISTERS
CONTRACTEN	REGLEMENTEN
CONVOCIËS	REKENINGEN
DIPLOMA'S	SERVETTEN
DISSERTATIES	STATUTEN
EFFECTEN	STROOIBILJETTEN
ENVELOPPEN	TABELLEN
ETALAGEKAARTEN	TEKSTBOEKJES
ETIQUETTEN	TIJDSCHRIFTEN
FACTUREN	VAKBLADEN
FORMULIEREN	WEEKBLADEN
INTEEKENLIJSTEN	WERKSTATEN
INPAKPAPIER	WISSELS
JAARVERSLAGEN	ENZ. ENZ. ENZ.

SPECIALE INRICHTING VOOR GOED OPENLICGENDE KANTOORBOEKEN

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veecostraat 35-37 - Tel. 2593. - Den Haag.
 DAMES MODEARTIKELLEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWZELLEN, KARTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNESERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELLEN.

Koninklijke West-Indische Maildienst
 Amsterdam
Passagiersdienst
 van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haïti.

Bevelen ons beleeft
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZOON

Telefoon H. 1880 en H. 3331

Waldeck Pymontkade 88 - Den Haag

Stookt onze
1^e soort
Turfbriketten

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren
verkrijgbaar:

**De Indische
Rijsttafel.**
Recepten van een Indisch Kokki.
BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR
FRANÇOIS BLOM,
Schrijver van „De Moderne Kookkunst”
3DE DRUK.
Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

FAMILIE-BIOSCOOP
PRINSESTRAAT 40 TEL. H. 7477
Programma van 20 tot 26 Mei.
Alle kinderen hebben middag en avond toegang.
Iederen avond, Maandag-, Dinsdag- en
Donderdagmiddag **MARY MILES MINTER** in
VERDACHT.
Dramatische Schets in 4 acten.
Baby **MARY OSBORNE** (Zonnestraaltje) in
Uit het nest gevallen.
Comedie in 3 afdeelingen.
Vrijdagavond niet rooken.

OLYMPIA THEATER
Prins Hendrikplein 3 - Tel. H. 9521
Een buitengewoon Programma met
2 Hoofdnummers.
Programma van 20 tot 26 Mei.
DE KONINGIN DER LUCHT.
Sensationeel Circus-Drama in 5 acten.
Bewerkt naar een scenario van PHILIP HURN.
In de Hoofdrol de eminente Amerikaanse
Filmartiest **GLADIJS WOLTON & JACK PERRIN.**
DE MOPHINIST.
Comedie Dramatique in 4 acten. In de Hoofdrol de
sympathieke Filmartiest Mile **HULLETTE.**
Verder buitengewoon bijprogramma.
Plaatsbespreking per Telef. Dinsdag niet rooken.

Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

Van de Afdeling 's-Gravenhage:

Wegens tijdelijke sluiting zal het kantoor der
Afdeling tot nader bericht gehouden worden Buijs
Ballotstraat 15, van des morgens 10 tot des middags
1 uur.

De Secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Afdeling Amsterdam:

Het „seizoen” van de afdeling Amsterdam der
Vereeniging werd besloten door een lezing met
lichtbeelden van den heer Johan Koning, oud-redac-
teur van het Soerabayasch Handelsblad en het
Weekblad voor Indië, die daartoe door het bestuur
was uitgenoodigd. De heer Koning had tot onder-
werp gekozen „Moderne reizen in den Archipel”. Hij
bracht de aanwezigen in de mooiste centra van
Oost-Java en voerde hen per boot naar Sumatra's
Oostkust, om daarna van het heerlijk mooie Toba-
meer en zijn interessante omgeving te vertellen. In
woord en beeld toonde hij de door zijn reisverhaal
gehoede aanwezigen een aantal verrukkelijke mooie
plekjes van onzen Archipel. Zooals de spreker van
het Indische natuurschoon wist te vertellen, moest
dit zeker belangstelling en liefde voor ons schoone
tropenland wekken. Hierop wees ook de voorzitter
in zijn slotwoord, die de bewondering van den in-
leider voor het tropisch landschap te meer roemde
in tegenstelling met hetgeen eens Bas Veth over dat
zelfde landschap had te boek gesteld.

De avond was voor de afdeling en voor den
spreker een succes.

De heer Koning is voornemens zijn serie lan-
taarnplaatjes van het Indische landschap aan-
zienlijk uit te breiden, ten einde in het a.s. seizoen
zijn voordrachten over de schoonheid van ons tro-
penland aantrekkelijker te maken.

Mutaties van 11 tot 18 Mei 1921.

Nieuwe Leden.

- Mevrouw Bar. von Hemmersweil, Den Haag, Jac. Gilles-
straat 11, f 5.
- J. H. Smith, Inspecteur Politie O.-I., Den Haag, Willem-
straat 85, f 5.
- F. Wiebes (Leerling Landbouwschool), Deventer, 2de
Weerdsweeg 3, f 2.50.
- H. G. Binnendijk, Ambtenaar Reclasseering O.-I., Amster-
dam, M. H. Tromp 21, f 5.
- F. C. Sohleke, Den Haag, Jul. v. Stolberglaan 98, f 5.
- J. E. L. Dubru, Den Haag, Adelheidstraat 235, f 5.
- J. M. C. van Borselen, Koopman, Den Haag, 2de van den
Boschstraat 46, f 5.
- H. L. van Raalte, Den Haag, van Aerssenstraat 14, f 5.
- E. V. van Leyden, Bankier, Den Haag, Laan Copes van
Cattenburgh 5, f 5.
- J. B. Lorrewa, Den Haag, Huygensstraat 14, f 5.
- Mej. A. P. Coelen, Onderwijzeres, Poerwokerto, f 10.
- J. G. Fliikenschild, Administrateur, Sidodadi, Halle Grom-
pol O. L., f 12.
- Dr. H. S. Boogaart, Curaçao, Willemstad, f 5.
- D. A. J. C. Pereira, Den Haag, Pr. Hendrikstraat 63, f 5.
- Dr. J. Nieuwenhuis, Chef Ziekenhuis Kon. Paketv. Nij.,
Den Haag, Anna van Saxenstraat 25, f 5.

Afschrijven.

- B. L. Stibbe (Leerling Landbouwschool), Deventer, Brink-
greveweg 11.
- G. A. Bodenburg Hellmund, Amsterdam, Lomanstraat 21b.
- H. Braakman, Amsterdam, Jan Luykenstraat 37b.
- J. A. Broers, Amsterdam, Damrak 91.
- M. B. Reiman, Amsterdam, van Ostadestraat 139.
- J. H. Rogge, Amsterdam, v. Breestraat 88.
- N. V. Ned.-Ind. Persagentschap, Amsterdam, N. Z. Voor-
burgwal 318.
- A. Goekoop, Koopman, Leiden, Stationsweg 37.
- Mevr. W. H. G. Herklots geb. van Deun, Den Haag, Ni-
colaistraat 9.
- Mevr. A. M. P. Schrock geb. Meyer, Den Haag, Vivien-
straat 6.

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Eigen kantoren der Maatschappij te **AMSTERDAM, HONG-
KONG, SOERABAIA, KOBE en SAN FRANCISCO**
Geregeld stoomvaartdiensten tusschen
Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn.)
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië
en San Francisco.

Nieuwe Begunstigers.

- H. G. Wiltage, Bussum, Graaf Wichmanlaan 23, f 2.50.
- A. P. Burgerhoudt, Bussum, Koningslaan 26, f 1.
- Mevrouw Weduwe Philippina-Cornelissen, Bussum, 10
Suchtelen v. d. Haarelaan 6, f 1.
- Ter Bruggen, Bussum, C-raaf Wichmanlaan 22, f 1.
- Boom, Bussum, Koedijklaan 11, f 1.
- D. H. R. de Vries, Bussum, Lindelaan 7, f 1.

Adresveranderingen.

- J. H. Statius Muller (St.), van: Leiden, Hoogewoerd 15
naar: Den Haag, Marconistraat 35, f 2.50.
- J. A. Grijseels (Leerling Landbouwschool), Deventer, van:
Brink 4 naar: Kleine Overstraat 27.
- L. A. Jordaan, van: Leiden, Poelgeeststraat 18a, naar:
Weltevreden, Hoofdbureau P. T. en T., f 5.
- J. G. Boelen, Amsterdam, van: Amstel 244 naar: Kelen-
gracht 678.
- Mej. H. A. Boelen, Amsterdam, van: Keizersgracht 24
naar: van Eeghenstraat 9.
- S. J. W. van Buuren, Amsterdam, van: Roemer Visscher-
straat 20 naar: Singel 262.
- W. K. Tehupeioy, Arts, van: Amsterdam, Fr. v. Miltch-
straat 65b, naar: Ned. O.-I., B. G. D., f 2.50.
- F. L. Hes, van: Amsterdam, Gerard Doustraat 42, naar:
Ned. O.-I., nader adres onbekend, f 2.50.
- Mej. C. Mirandolle, van: Amsterdam, Binnen Amstel 24
naar: Eindhoven, f 2.50.
- F. Baukema, Contr. B. B., van: Weltevreden naar: Am-
hem, Piet Rijkenstraat 26, f 5.
- J. R. Slier, Inspecteur 1e kl. P. T. en T. O.-I., van: De
Haag, Stephensonstraat 9, naar: Montreux, Clarens Hotel,
Regis (Zwitserland), f 5.
- H. M. Baron Coliet d'Escury, Gep. Kap. O.-I., van: De
Haag, Daendelsstraat 31, naar: Zandvoort, Dr. Joh. Mege-
straat 84, f 5.
- C. K. Kesler, Leeraar Suriname, van: Oud Leusden 14
Amersfoort, Villa Boschvioletje, naar: Amsterdam, Hendrik-
Jacobstraat 24, f 5.
- T. van den Bont, Bouwkundige S.S., van: Weltevreden
Paser Baroe O. 14, naar: Mr. Cornelis, Kerkstraat 57.
- J. A. M. Mac Leod Manuel, Hoofdambtenaar S.S., van:
Bandoeng naar: Rijswijk (Z.-H.), Leeuwendaallaan 51, f 5.
- J. W. de Bruyn Kops, Hoofdgenieur, van: Soerabaya
naar: Den Haag, Dep. v. Koloniën, f 5.
- E. H. Carpentier Alting, Notaris, van: Utrecht, Admini-
strateur van Gentstraat 17, naar: Weltevreden, Koningsplein 2,
f 2.50.
- M. (niet W.) Kruyt, Adj.-Landmeter, van: Den Haag, De
zuidenhout 209, naar: Bandoeng, Radiopark, f 5.

*Ik legateer aan de Vereeniging „Oost
en West”, gevestigd te 's-Gravenhage en
goedgekeurd bij verschillende Koninklijke
Besluiten, de Somma van*

De ondergeteekende,

Naam.

Woonplaats.

*Desverkiezend voege men hierbij: Vrij van alle
kosten en rechter, ook van het recht van successie.*

Firma L. J. C. BOUCHER
Algem. Binnen- en Buitenlandsche Boekhandel
's-Gravenhage - Noordeinde 64c
Specialiteit: voor het samenstellen
van Leesportefeuilles
Advertentie-Bureau

KERNER & Co.
Opgericht 1890 te Soerabaya.
NATIONSWEG 78 DEN HAAG
Specialiteit in Indische Uitrustingen
Filialen te Batavia en Soerabaya
ALLE LEVERINGEN ONDER GARANTIE.

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL
Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
Filiaal: 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
Filiaal: ARNHEM Eusebiusb. singel 1a, Tel. 185

Vereeniging „OOST en WEST”.
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkeude op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

HUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE PEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
 - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
- d. Emancipatie-Toespraak door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.

Balsafd. verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdver'egenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 167, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdags- en Zondags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- en Zanglessen.
- en Schilderlessen.
- in Moderne Talen.
- Fransche-, Duitse-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- behouding admmissie examen H.B.S. en Gymnasium.
- Type- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
- Zweedsche gym. astiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Bujs Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijnijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
 - Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
 - S. TAGOR, Inl. Vearis, Korte Jansstraat 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
 - J. J. F. SCHREUEL, Gepens. Assist.-Resid., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
 - A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
 - Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Alg. Ind. vraagstuk.
 - H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.
- Personen, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD” =
Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOFFEERDERIJ MEUBELMAKERIJ

De Haagsche Broodfabriek
„Theario”
Fabriek en Kantoor:
Bilderdijkstraat 139
LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK
met speciale afdeeling
BANKETBAKKERIJ.

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS.

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder contrôle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S
— ORGELS —

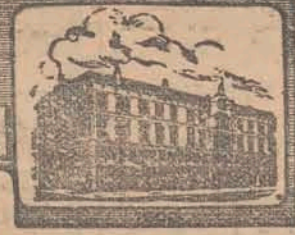
REPARATIE - STEMMEN - RUILEN
Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIERKE & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachelen

Wereldmerk IBACH.

L. C. JACOBI

's-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123, Tel. H. 1403

Wendt U voor
**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inrullen, Repareeren, Stemmen
Transport**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.
GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. C. NICOLAI & ZONEN

HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2 Telef. H. 31

's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeenteverancier

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

**Zeebaboe's en Jongens
beschikbaar.**

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

Geregelde mail-, passagiers- en
vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indië
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang
Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar
de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co.
Oudste en Solledste Adres Opgericht Anno 1781
Grote Markt 4 DEN HAAG, Tel. 1974 - Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten

Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sorteering Slaapkamer-Ameublementen

**A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.**

Zeer groote en fraaie keuze

Voile Blouses
Peignoirs
Frotté Japonnen

in de modernste kleuren.

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 98-106

SPECIALITEIT

Handschoenen

N.V. Brood- en Deschuitfabriek

„DE OUDE VETTE HEN”

DEN HAAG
bij het Stadhuis

Alle soorten Brood, Beschuit,
Banket, enz.

Lunchroom - Tea-Concert

Instituut LAURILLAR

OPLEIDING voor verschillende
examens en ambten, zooals Staatsexamen
inrichting M. O., Staatshuis
M. O., Gemeente-administratie,
Boekhouden. De opleid. geschiedt
ook schriftelijk in Nederlandsch-Indië
Koloniën met zeer goede resultaten.
Prospectus en lijsten met namen
en adressen van zeshonderd
veertig geolagnen worden
aanvraag gratis toegezonden.
Mr. Dr. I. J. M. LAURILLAR

Oranjeplein 102 - Den Haag
Telefoon 6225

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Teroustraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid